

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА

**ОДЕЉЕЊЕ ЗА ИНФОРМАЦИОНО-ДОКУМЕНТАЦИОНЕ
И БИБЛИОТЕЧКЕ ПОСЛОВЕ**

**ИНФОРМАТИВНИ
БИЛТЕН**

**БРОЈ 8
2019.**

Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове Управе за заједничке послове републичких органа већ више од тридесет година једном месечно објављује Информативни билтен, којим обавештава кориснике о обновљеном информационо-документационом и библиотечком фонду.

Обавештавамо кориснике да БАЗИ ПРАВНИХ ПРОПИСА Одељења за информационо-документационе и библиотечке послове Управе, која је дневно ажурна и притом бесплатна, могу приступити путем следеће интернет адресе:

<http://bpp.uzzpro.gov.rs>

Из наше базе која садржи преко 120.000 прописа и преко 481.000 скенираних страна службених гласила, за свега неколико минута може се добити како важећи тако и неважећи пропис, у штампаној верзији или електронском поштом, као што се може добити и телефонским путем свака информација о статусу траженог прописа.

БИЛТЕНИ у електронском облику могу се преузети на адреси:

<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-bilteni.html>

Целокупан библиотечки фонд може се погледати на адреси:

<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-knjige.html>

Дигитална библиотека налази се на адреси:

<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-digit.html>

За коришћење целокупног фонда, као и за информације о правним прописима објављеним у службеним гласилима, корисници се могу обратити Одељењу:

1. Немањина бр. 22-26,
телефон: 3616-296, 363-1620, 363-1104, 3613-734/лок. 1620 и 1104

или електронски: **biblioteka@uzzpro.gov.rs**

Главни и одговорни уредник: Смиља Богдановић, начелник Одељења
smilja.bogdanovic@uzzpro.gov.rs

Технички уредник: Јелена Васиљевић, орг.пријема и евиденције захтева корисника

Сарадници: Гордана Јуришић, документалиста
Смиљана Павков, документалиста
Гордан Горуновић, оператер за системе базе података
Лепосава Милановић, оператер припреме података
Радмила Тубин-Михајловић, орг.пријема и евиденције захтева корисника
Дејан Станојловић, оператер за системе базе података

Лектор: Смиља Богдановић
Коректор: Јелена Васиљевић

Компјутерска обрада: Радинка Мићовић, програмер софтверских решења и
Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове

ШТАМПА: УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА
Београд, Немањина 22-26

САДРЖАЈ

- 1.** Преглед одабраних правних прописа објављених у службеним гласилима Републике Србије, Аутономне Покрајине Војводине и Града Београда
- 2.** Списак претплата на дневне листове, службена гласила и часописе
- 3.** Преглед старих публикација
- 4.** Преглед нових књига
- 5.** Листа најчитанијих књига

1

**ПРЕГЛЕД ОДАБРАНИХ ПРАВНИХ ПРОПИСА
ОБЈАВЉЕНИХ У СЛУЖБЕНИМ ГЛАСИЛИМА
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ, АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ
ВОЈВОДИНЕ И ГРАДА БЕОГРАДА**

УСТАВНОПРАВНИ И ПОЛИТИЧКИ СИСТЕМ

Службени гласник Републике Србије

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Албанији, Мирољуба Зарића, Службени гласник Републике Србије бр. 55/2019

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Краљевини Есватини, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Преторији, Горана Вујичића, Службени гласник Републике Србије бр. 55/2019

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Сејшели, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Адис Абеби, Драгана Мраовића, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2019

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Сејшели, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Адис Абеби, Александра Ристића, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2019

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Анголи, Драгана Марковића, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2019

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Боцвани, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Преторији, Божина Николића, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2019

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Боцвани, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Преторији, Горана Вујичића, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2019

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Демократској Републици Конго, Радомира Живковића, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2019

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Јужни Судан, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Адис Абеби, Драгана Мраовића, Службени гласник Републике Србије бр. 60/2019

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Јужни Судан, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Адис Абеби, Александра Ристића, Службени гласник Републике Србије бр. 60/2019

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Краљевини Есватини, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Преторији, Божина Николића, Службени гласник Републике Србије бр. 60/2019

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Палуа, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Токију, Ненада Глишића, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2019

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Савезној Републици Немачкој, др Снежане Јанковић, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2019

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Намибији, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Преторији, Божина Николића, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2019

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Намибији, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Преторији, Горана Вујичића, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2019

Уредба о криптобезбедности и заштити од компромитујућег електромагнетног зрачења, Службени гласник Републике Србије бр. 57/2019

Уредба о престанку важења Уредбе о прибављању и уступању података о чињеницама о којима се води службена евиденција, Службени гласник Републике Србије бр. 57/2019

Одлука о Листи држава, делова њихових територија или једног или више сектора одређених делатности у тим државама и међународних организација у којима се сматра да је обезбеђен примерени ниво заштите података о личности, Службени гласник Републике Србије бр. 55/2019

Одлука о образовању Стручне заједничке групе за координацију и праћење спровођења јавних политика и нормативне делатности у области реформе јавне управе, Службени гласник Републике Србије бр. 57/2019

Одлука о измени Одлуке о максималном броју запослених на неодређено време у систему државних органа, систему јавних служби, систему Аутономне Покрајине Војводине и систему локалне самоуправе за 2017. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 59/2019

Правилник о дисциплинској одговорности царинских службеника, Службени гласник Републике Србије бр. 55/2019

Правилник о методологији рада и начину приступа подацима и заштите националног система ТЕТРА, система мобилних радио-комуникација и критичне инфраструктуре, Службени гласник Републике Србије бр. 55/2019

Правилник о допунама Правилника о управи у јавним тужилаштвима, Службени гласник Републике Србије бр. 57/2019

Правилник о начину на који органи врше увид, прибављају, обрађују и уступају, односно достављају податке о чињеницама о којима се води службена евиденција из регистара у електронском облику, а који су неопходни за одлучивање у управном поступку, Службени гласник Републике Србије бр. 57/2019

Правилник о измени Правилника о облику, садржини и начину постављања посебних ознака, табли и сигнализације за означавање близине државне границе, граничног прелаза, радног времена граничног прелаза и подручја граничног прелаза, Службени гласник Републике Србије бр. 57/2019

Правилник о начину примене овлашћења службеника обезбеђења, Службени гласник Републике Србије бр. 59/2019

Правилник о обрасцу легитимације овлашћеног лица за вршење инспекцијског надзора по Закону о заштити података о личности, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2019

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Одлука о изменама и допунама Одлуке о организацији и раду Службе Скупштине Аутономне Покрајине Војводине, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 35/2019

Службени лист Града Београда

Одлука о промени Статута Града Београда, Службени лист Града Београда бр. 60/2019

Одлука о измени и допуни Одлуке о Градској управи Града Београда, Службени лист Града Београда бр. 60/2019

ФИНАНСИЈЕ И ПРИВРЕДА

Службени гласник Републике Србије

Уредба о Фонду унутрашње пловидбе, Службени гласник Републике Србије бр. 55/2019

Уредба о измени Уредбе о утврђивању Програма подстицаја за спровођење мера и активности неопходних за достизање утврђених циљева из области управљања миграцијама у јединицама локалне самоуправе, за 2019. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 55/2019

Уредба о измени Уредбе о критеријумима за одређивање активности које утичу на животну средину према количини загађења, односно степену негативног утицаја на животну средину који настаје обављањем активности, износима накнада, условима за ослобађање од плаћања накнаде или њено умањење, као и критеријумима који су од значаја за утицај физичких лица на животну средину, Службени гласник Републике Србије бр. 55/2019

Уредба о критеријумима и начину избора стратешког партнера и стручног надзора над извођењем радова на реализацији пројекта изградње инфраструктурног коридора ауто-пута Е-761, деоница Појате–Прељина („Моравски коридор”), Службени гласник Републике Србије бр. 55/2019

Уредба о накнади трошкова у вези са конверзијом и умањењем дуга, Службени гласник Републике Србије бр. 57/2019

Уредба о допуни Уредбе о утврђивању Државног програма помоћи и обнове оштећених породичних стамбених објеката у својини грађана услед дејства поплава и града у мају и јуну 2018. године, Службени гласник Републике Србије бр. 57/2019

Уредба о изменама Уредбе о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2019. години, Службени гласник Републике Србије бр. 57/2019

Уредба о изменама и допуни Уредбе о поступку за утврђивање права на исплату девизне штедње грађана, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2019

Одлука о измени Одлуке о оснивању Националног координационог тела за олакшање трговине, Службени гласник Републике Србије бр. 55/2019

Одлука о изменама и допунама Одлуке о управљању ризицима банке, Службени гласник Републике Србије бр. 57/2019

Одлука о стандардима стабилног и сигурног пословања у делу пружања платних услуга преко заступника, Службени гласник Републике Србије бр. 57/2019

Правилник о утврђивању Методологије за обрачун накнада за коришћење водних објеката и система за одвођење отпадних вода и за негативан утицај непречишћених вода изражених преко органских материја и укупног азота и фосфора, Службени гласник Републике Србије бр. 55/2019

Правилник о изменама Правилника о мерилима за обрачун и одређивање висине накнада за пружање услуга у ваздушној пловидби, Службени гласник Републике Србије бр. 55/2019

Правилник о измени и допуни Правилника о облику, садржини, начину подношења и попуњавања декларација и других образаца у царинском поступку, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2019

Правилник о вредности дневне, вишедневне и годишње дозволе за рекреативни риболов за 2020. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2019

Правилник о условима које правно лице мора да испуњава за обављање послова мониторинга земљишта, као и документацији која се подноси уз захтев за добијање овлашћења за мониторинг земљишта, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2019

Правилник о садржини и начину вођења катастра контаминираних локација, врсти, садржини, обрасцима, начину и роковима достављања података, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2019

Правилник о истраживању несрећа и незгода у железничком саобраћају, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2019

Правилник о садржини и форми извештаја о реализацији програма изградње, реконструкције и одржавања железничке инфраструктуре, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2019

Правилник о условима и захтевима за жичаре за транспорт лица, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2019

Правилник о изменама и допунама Правилника о утврђивању Плана издавања пригодних поштанских марака и вредносница и мотива редовних издања поштанских марака и вредносница, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2019

Правилник о регистрацији, односно одобравању објеката за производњу и промет хране животињског порекла, Службени гласник Републике Србије бр. 59/2019

Правилник о изменама и допунама Правилника о посебним елементима процене ризика, учесталости вршења инспекцијског надзора на основу процене ризика и посебним елементима плана инспекцијског надзора у области заштите животне средине, Службени гласник Републике Србије бр. 59/2019

Правилник о ближим условима за квалификоване електронске временске жигове, Службени гласник Републике Србије бр. 59/2019

Правилник о начину и условима за утврђивање траса за превоз опасне робе у друмском саобраћају и начину лоцирања и праћења возила, Службени гласник Републике Србије бр. 59/2019

Правилник о козметичким производима, Службени гласник Републике Србије бр. 60/2019

Правилник о изменама и допунама Правилника о начину обављања организованог превоза деце, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2019

Наредба о изменама и допунама Наредбе о предузимању мера за спречавање уношења, појаве, откривања, ширења, сузбијања и искорењивања заразне болести Афричке куге свиња (*Pestis sum africana*) у Републику Србију, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2019

Закључак Владе Републике Србије о усвајању Програма о изменама и допунама ИПАРД програма за Републику Србију за период 2014–2020. године, Службени гласник Републике Србије бр. 55/2019

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Други Правилник о додели средстава за суфинансирање инвестиција у опрему за производњу вина и ракије на територији АП Војводине у 2019. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 34/2019

Службени лист Града Београда

Одлука о чишћењу графита, Службени лист Града Београда бр. 60/2019

Одлука о изменама и допунама Одлуке о обављању делатности зоохигијене на територији града Београда, Службени лист Града Београда бр. 60/2019

Одлука о изменама Одлуке о комуналном реду, Службени лист Града Београда бр. 60/2019

Одлука о изменама Одлуке о буџету града Београда за 2019. годину, Службени лист Града Београда бр. 61/2019

Одлука о изменама и допуни Одлуке о утврђивању обима средстава за вршење послова града и градских општина и одређивању прихода који припадају граду, односно градским општинама у 2019. години, Службени лист Града Београда бр. 61/2019

Одлука о измени Одлуке о задужењу града Београда за финансирање капиталних инвестиционих радова, Службени лист Града Београда бр. 61/2019

Одлука о изменама и допунама Одлуке о оглашавању на територији града Београда, Службени лист Града Београда бр. 62/2019

Измене и допуне Програма уређивања и доделе грађевинског земљишта за 2019. годину, Службени лист Града Београда бр. 68/2019

РАДНИ ОДНОСИ, ЗДРАВСТВЕНА И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Службени гласник Републике Србије

Правилник о ценама здравствених услуга на секундарном и терцијарном нивоу здравствене заштите, Службени гласник Републике Србије бр. 55/2019

Правилник о изменама и допунама Правилника о Листи лекова који се прописују и издају на терет средстава обавезног здравственог осигурања, Службени гласник Републике Србије бр. 55/2019

Правилник о акредитацији здравствених установа, других правних лица и приватне праксе, Службени гласник Републике Србије бр. 56/2019

Правилник о медицинској рехабилитацији у стационарним здравственим установама специјализованим за рехабилитацију, Службени гласник Републике Србије бр. 56/2019

Правилник о изменама Правилника о дозволама за рад (за странца), Службени гласник Републике Србије бр. 56/2019

Правилник о допуни Правилника о утврђивању цена за лабораторијске здравствене услуге на примарном, секундарном и терцијарном нивоу здравствене заштите, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2019

Правилник о дозволама, центрима за обуку и здравственој способности летачког особља, Службени гласник Републике Србије бр. 60/2019

Исправка Правилника о изменама и допунама Правилника о Листи лекова који се прописују и издају на терет средстава обавезног здравственог осигурања, Службени гласник Републике Србије бр. 56/2019

Решење о утврђивању обрачунског износа просечне годишње зараде за осигуранике који остварују право у јулу 2019. године, Службени гласник Републике Србије бр. 55/2019

Службени лист Града Београда

Одлука о финансирању трошкова четвртог покушаја биомедицински потпомогнутог оплођења, Службени лист Града Београда бр. 60/2019

ОБРАЗОВАЊЕ, НАУКА, КУЛТУРА И ФИЗИЧКА КУЛТУРА

Службени гласник Републике Србије

Уредба о подстицајима инвеститору да у Републици Србији производи аудио-визуелно дело, Службени гласник Републике Србије бр. 55/2019

Одлука о утврђивању зграде „Прогреса” за споменик културе, Службени гласник Републике Србије бр. 55/2019

Одлука о измени Одлуке о броју студената за упис у прву годину студијских програма основних струковних, академских и интегрисаних студија који се финансирају из буџета Републике Србије за високошколске установе чији је оснивач Република Србија у школској 2019/2020. години, Службени гласник Републике Србије бр. 55/2019

Одлука о образовању Радне групе за израду националне стратегије развоја спорта за период од 2020. до 2030. године и Акционог плана за њено спровођење, Службени гласник Републике Србије бр. 55/2019

Одлука о утврђивању Шуваковог салаша – Клиса у Врбасу за археолошко налазиште, Службени гласник Републике Србије бр. 57/2019

Одлука о утврђивању Дома штампе у Београду за споменик културе, Службени гласник Републике Србије бр. 57/2019

Одлука о утврђивању Евангелистичке цркве са помоћним зградама (свештенички стан и парохиски дом) у Панчеву за споменик културе, Службени гласник Републике Србије бр. 57/2019

Одлука о утврђивању Мађарске реформаторске цркве у Дебељачи за споменик културе, Службени гласник Републике Србије бр. 57/2019

Правилник о изменама и допунама Правилника о садржају и начину вођења евиденције и издавању јавних исправа у основној школи, Службени гласник Републике Србије бр. 56/2019

Правилник о евиденцији у средњој школи, Службени гласник Републике Србије бр. 56/2019

Правилник о јавним исправама које издаје средња школа, Службени гласник Републике Србије бр. 56/2019

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Правилник о стручном усавршавању запослених у Покрајинском секретаријату за културу, јавно информисање и односе с верским заједницама, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 33/2019

Службени лист Града Београда

Одлука о праву на накнаду дела трошкова боравка деце у предшколској установи чији је оснивач друго правно или физичко лице на територији града Београда за радну 2019/2020. годину, Службени лист Града Београда бр. 60/2019

РАЗНО

Службени гласник Републике Србије

Индекси потрошачких цена за јул 2019. године, Службени гласник Републике Србије бр. 58/2019

Подаци о просечним зарадама и просечним зарадама без пореза и доприноса по запосленом, за јун 2019. године, Службени гласник Републике Србије бр. 60/2019

Подаци о кретању просечне месечне зараде без пореза и доприноса и о кретању потрошачких цена у Републици Србији од 1. јануара до 30. јуна 2019. године, Службени гласник Републике Србије бр. 60/2019

2

**СПИСАК ПРЕТПЛАТА НА ДНЕВНЕ ЛИСТОВЕ,
СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА И ЧАСОПИСЕ ЗА ПОТРЕБЕ
БИБЛИОТЕКЕ УПРАВЕ У 2019. ГОДИНИ**

ДНЕВНИ ЛИСТОВИ И ЧАСОПИСИ

1.	АЛО
2.	БЛИЦ
3.	ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ
4.	ВРЕМЕ
5.	ДАНАС
6.	ИНФОРМЕР
7.	КУРИР
8.	НЕДЕЉНИК
9.	НИН
10.	ПЕЧАТ
11.	ПОЛИТИКА
12.	СРПСКИ ТЕЛЕГРАФ

СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА

1.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
2.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ – МЕЂУНАРОДНИ УГОВОРИ
3.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ АП ВОЈВОДИНЕ
4.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ГРАДА БЕОГРАДА

СТРУЧНИ ЧАСОПИСИ

1.	ЈЕЗИК ДАНАС
2.	КОРАЦИ: часопис за књижевност, уметност и културу
3.	ЛИПАР: часопис за књижевност, језик, уметност и културу
4.	РС PRESS
5.	ПРАВНА ПРАКСА: часопис за примену прописа

ОСТАЛЕ СЕРИЈСКЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ

1.	БИЛТЕН ДРЖАВНОГ ПРАВОБРАНИЛАШТВА
2.	БИЛТЕН ЈАВНИХ ФИНАНСИЈА
3.	БИЛТЕН МИНИСТАРСТВА ДРЖАВНЕ УПРАВЕ И ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ
4.	БИЛТЕН РЕПУБЛИЧКОГ ЗАВОДА ЗА СТАТИСТИКУ
5.	БИЛТЕН УСТАВНОГ СУДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
6.	МЕСЕЧНИ СТАТИСТИЧКИ ПРЕГЛЕД
7.	САОПШТЕЊА РЕПУБЛИЧКОГ ЗАВОДА ЗА СТАТИСТИКУ

3

ПРЕГЛЕД СТАРИХ ПУБЛИКАЦИЈА

Излазећи у сусрет све израженијим захтевима корисника да пронађу одговор на специфична питања из професионалне праксе, кроз Информативни билтен континуирано ћемо упознавати своје читаоце са садржајима старих књига из богате ризнице библиотеке Управе. Наш фонд обухвата, између осталог, и вредне писане документе који, осим документационе, имају и научну и стручну вредност. Будући да су посредни књиге од историјског значаја, као и периодична издања и друге драгоцене библиотечке целине којима располажу постојећи фондови, овим путем настојали смо да проширимо лектуру свима онима који желе да се стручно усавшавају. Напомињемо да ове књиге (из којих дајемо само изводе) могу да се користе само у читаоници библиотеке Управе за заједничке послове републичких органа.

За овај број издвајамо:

- 1. В. Карић: Србија: Опис земље, народа и државе, Београд: 1887.**
- 2. Закон о старатељству, донет 25. октобра 1872. године, Београд: 1872.**

У наредним бројевима Информативног билтена наставићемо са приказима тематски и жанровски разноврсних публикација нашег богатог фонда.

ОВУ ЈЕ КЊИГУ ПОТПОМОГАО КЊИЖЕВНИ ФОНД
ИЛИЈЕ М. КОЛАРЦА

СРБИЈА

ОПИС ЗЕМЉЕ, НАРОДА И ДРЖАВЕ

ИЛУСТРОВАО
ПРОФ. В. КАРИЋ

ИЛУСТРОВАО
ПРОФ. В. ТИТЕЛБАХ

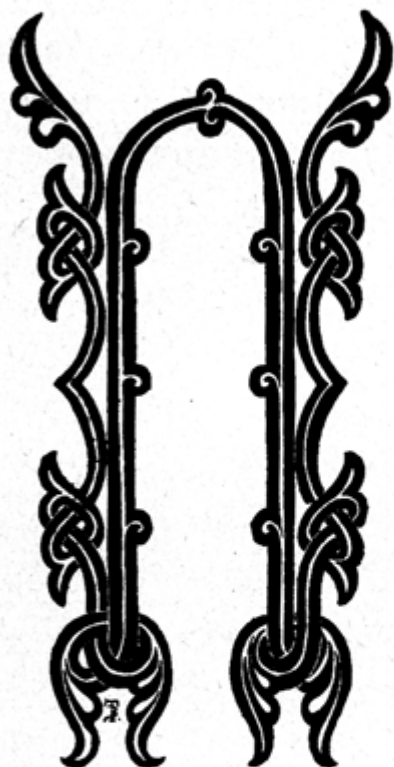
БЕОГРАД

У КРАЉЕВСКО-СРПСКОЈ ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ

1887

ИЛАСЦ ЗАДРЖАВА СВА ПРАВА КАКО НА ТЕКСТ ТАКО И НА СЛИКЕ.
TOUS LES DROITS DE TRADUCTION ET DE REPRODUCTION RÉSERVÉS.

Д. НАРОДНИ ДУХ И ОСЕЋАЊЕ

роучавање душевних особина народних посао је изванредно тежак и тугаљив, јер ма до каквих се закључака у њему дошло, они су често још у напред оспорени. Ова реч једнога великог познаваоца народа у опште, и ако нам не улива наде, да ћемо при оцени народнога духа и осећања, у Србији, бити особито срећни, није опет била у стању ни одвратити нас од тога посла. Овде је највећа опасност у томе, што је кроз низ мѐсних особина, што их један народ по разним крајевима своје отаџбине на видик износи, веома тешко запазити црвени конац оних душевних особина, које га карактеришу као велику заједницу. Опасност лежи још и у томе, што се човек, довољно необавештен, и поред најбоље пажње може занети, те како месну особину народну, особину само једнога краја, изнети као особину целине. Долази за тим још и та незгода, што ће се свакад наћи крајева, у којима ће бити готово немогућно ухватити и сам траг некој извесној особини, признатој у осталом,

као општој народној. На послетку, у след недовољнога упоредног градива за проучавање душевних особина, може се десити још и то, да се извесна особина узме за нарочиту особину овога или оног народа, док је она, међу тим, појава само извеснога ступња развића, и наводи се или се находила и код многих других народа, који су на томе ступњу или док су на томе ступњу развића били.

Ако под народним духом и карактером разумемо оне душевне белеге, које се, при упоређивању једнога народа с другим, истичу као његове нарочите особине, и за које можемо узети, да се физичним расплођавањем и друштвеним додиром одржавају у снази, непрекидно, кроз већину појединаца, онда морамо, хтели нехтели, узети и то, да дух народни стоји у свези са земљописним, народописним, историским и културним елементима, и да је према првоме у зависности а према осталима у одношају наизменичнога утицаја.

По својем висинском облику, ми то већ знамо, Србија је бреговита земља; она истина нема високих планина, јер и оне, које би то име с правом могле носити, налазе се на самој граници њеној; али она нема ни једноставних пространих височина, па и оно мало пространијих равница што је у њој, прибило се све уз северну границу, поред великих река: Саве и Дунава. Но висина појединих, највиших тачака, колика била да била, од малог је или и никаког утицаја и на биљни и на животињски свет, па и на човека. Оно пак код планина, што од истине може бити од утицаја, то је висина њихових коса и за тим, правац и јачина њихова гранања, а тиме се планине у Србији доиста јако одликују. Код планина у нашој земљи већ на први поглед пада у очи, како се јако гранају; отуда је њен планински сплет веома густ и замршен; отуда она, на сразмерно маленоме простору, приказује веома велико богатство у разноликости облика: дужих

и краћих, виших и нижих планинских коса и повијараца, за тим долина, корутина и узвишица.

Овако разнолики облик површине у Србији, неминовно је морао утицати не само на телесну већ и на душевну страну њених становника; а ласно је разумети, како се тај утицај није могао вршити у правцу уједначавања народних особина, већ са свим противно, дакле стварајући разлике. И доиста, трагови су тога утицаја тако јаки, да су приметни и обичнијем оку; и сам је народ свестан разлика, њиме произведених. Шумадинац, који по висини долази одмах за Старовлахом, али који се од њега одликује већом сразмером у телесноме развићу, онако пун озбиљности, одваге и мушкога прегнућа, разликује се од мекога и угодноме живљењу наклоњенога Посавца а нарочито Мачванина. И од једних пак и од других разликује се цигласти Старовлах, који је очврснуо у борби са суровом климом и отимајући од неродне земље злехудни залогај хлеба, али који је, и пак, познат са своје ванредне бистрине и готовости на згодан, често и шаљив одговор, и као домишљан за причу. У Староме је Влаху средиште области јужнога говора у Србији, и Старовлах се од осталог народа у Србији одликује и тиме, што говори овим говором српским. Веома вредни, штедљиви и у се прикупљени Браничевац, у источној Србији, разликује се од трпљивога Торлака у југоисточној Србији, који је и сам вредан али у кога једва да има и трага од прегнућа, који зна готово само за своју «државу», и који је до скора, онако безазлено Шумадинцима говорио: «кад сте нас од Турака отели». Торлаци су и најпокретљивији део народа у Србији; они у овоме надмашују далеко и саме Старовлахе: то су познати «печалбари», који, бавећи се разним занатима, обилазе не само сву Србију, већ и суседне земље. Међу њих су опет, као неке оазе, упали отресни и одважни Власотинчани и Лесковчани.

Ово су само крупне разлике, које мислимо да су произведене или да се бар одржавају у трајнијој снази, земљописним погодбама.

Говорећи раније о историско-народописним приликама прошлих векова, ми смо били толико слободни, те смо разноликост умних способности нашега народа приписали, поглавито, његовоме укрштању са другим народима, са којима је долазио у тешњи и трајнији додир. Једино знатнијој маси тих способности, извесно је, има се и захвалити, што је се наш народ одржао, на месту на коме је, и после свих оних и крвавих и мирних бораба, које је имао да издржи са Илирима и њиховим потомцима: Арнаутима, па са Римљанима и њиховим потомцима: Талијанцима и Власима, за тим са Грцима, са Монголима и њиховим потомцима: Маџарима и Турцима. У тим је се борбама народ наш, истина, и сам морао у неколико изменути, али је масом својих способности у стању био задржати не само земљу него и главно, како у телесноме тако и у душевном типу своме, и после, по што је супарнике своје било одагнао било у се претопио.

Ми се у ово не можемо даље упуштати, само ћемо још толико казати, да ако би се хтело велике и разнолике способности нашега народа и оспоравити, опет не би са свим тешко било бар то показати, како је се карактер његов развијао и под утицајем историско-народописних погодаба, у којима је толике векове проживео.

Познато је, да Грци не беху никада пријамљиви за какво веће политично удружење, па ни онда, када су стајали на онако високоме ступњу образованости, коме се и данас дивимо.¹ То се исто може казати и за Арнауते, који су и до данас остали на примитивноме ступњу како образовног развића, у опште, тако и политичног. У њихо-

¹ Један веома умни писац вели: Грци не имадоше никада част бити народом.

вој организацији ни једни ни други нису дотерали даље од племена. Кроз толике векове у непрестаноме додиру са Арнаутима, потомцима старих Илира, чију је земљу заузео, и за тим са Грцима, од којих је образованост примао, није немогућно, да је се за наш народ, у развиту му а под утицајем тога додира, прилепило што и од карактера тих народа. Познато је, да се Словени, као год и Латини, одликују од Ђермана већом способношћу за уједињавање и за веће организације, па нема сумње, да су Срби ту способност собом донели и у своју нову отаџбину. И доиста, српска историја износи нам неколико покушаја већих организација, чак и у оно време, када Срби беху на веома нискоме ступњу образованости. Највећу такву организацију изведоше Неманићи. Али, ма да се, према овим чињеницама, пријамљивост за више политичке идејале Србима одрећи не може, опет, разматрајући све мене оних великих и малих организаторских покушаја, долазимо до уверења, да су они вазда стајали на, више мање, slabим ногама. После огромнога рада, што га Неманићи у току читава два века утрошише на оснивање велике српске државе, ми видимо и пак, како је сав тај рад био, на послетку, само безуспешна борба противу средобежних, племенских тежња. Могућно је да је неуспех лежао и у непогођеној организацији, али није немогућно ни то, да се и поред све исконске способности у нашега народа за већу организацију, до успеха није могло доћи с тога, што је та способност страдала под утицајем Грчкога и Арнаутскога духа.

И доиста, једна веома јака страна духа, како целога српског народа тако и овога у Србији, изјављује се у томе, што се свом снагом буни против тежња, које иду на неко уједначавање, и што веома снажно нагиње слободном, личном и предеоном развићу. Отуда се у целој народном животу и показује тако богата и шарена раз-

ноликост и у мишљењу, и у осећању и наклоностима; за тим, у ношњи, говору, мелодијама, играма и у начину живљења. Тако исто, Срби су се у Србији страниј власти и ауторитету потчињавали, нагнани само неодољивом силом, немогавши ни тада, ни за тренутак, уздржати се а да не покажу, како им је то страхота тешко. У свакоме има по нешто од упорности Илије Бирчанина. Но и према домаћим властима они су за се вазда тражили велику личну слободу, и свако им је ограничавање падало веома тешко и досадно: унутрашњи развитак Србије за ово је пун доказа, па чак и из најновијега времена. Тежња за што слободнијим личним кретањем осећа се у свима правцима и у свима редовима друштвеним. Недостатак воље к реду и дисциплини и у просветљенијим, државничким и књижевничким круговима, тако је исто јак као и у проста, неписмена сељака. И тамо сваки хоће све на своју руку. Ни ко ни о коме не држи много, и ни где може бити у свету није тако често у обичају реч: нема онога, без кога земља не може бити. Отуда долази, веома често, и та незгода а управо и опасност, што на површину искачу средње па често и ограничене снаге и способности.

Ове незгодне особине народнога духа у Србији јасно су се исказале и у политичној историји њеној, и у оним средобожним тежњама, које се, и поред свих виших погледа, што одмицаху далеко преко видика себичних тежња, и пак јавише већ првих дана Карађорђевог буне; тежње, које је пратише кроза све њене мене и које је, на послетку, и угасише. Ове особине дуго су и доцније кочиле точак напретка државног, а може да би се у њима могао наћи и какав удаљени извор свима, па чак и потоњим трзавицама, које су спопадале наш државни организам, не само услед радње образованих и политички зрелијих редова друштвених, већ и услед радње и самога необразо-

ванога сељака, коме је у свима покретима најмање било стало до политичких начела.

Ову тако јако истакнуту тежњу народа у Србији, за што слободнијим личним кретањем, поред поменутих народописних, историских па и земљописних погодаба гажиле су и још неке прилике. Народ наш, остављен кроз векове сам себи и својој личној снази и памети, васпитавао се у ускоме кругу породице и општине (села), начином, који је исказао у пословици: у се и у своје кљусе, и у другој: помози се па ће ти и бог помоћи. Отуда је и дошло оно, онако велико уздање појединца у своју личну снагу, и на основу тога и тежња за што већом личном слободом. У томе је узрок, и што се у опште теже дисциплинише, кад је у већем друштву.

Прошлост нашега народа и ниски ступањ образованости, у коме се непрестано находио, упућујући појединца на његову личну снагу, учинили су, да није кадар довољно разумети значај веће државне организације, ни користи које му она у изглед ставља. Код нас, овда онда, избијају на површину и такве појаве, из којих се види, да људи, и после неколиких десетина година државнога живота, потежу да се заклоне пре за грм но за државу. Ово неразумевање вредности веће и јаче државне организације исказано је и на једној нашој народној скупштини, а кроз уста једнога од најученијих народних посланика. Реч тога посланика: «ако отмемо Босну, моја њива неће бити већа», казала је, како се у нашем народу схватају политична и државна питања, од којих зависи неминовна будућност и саме Србије. Из непознавања вредности веће државне организације изилази и то, што народ наш нема ни велике вере ни поуздања у државну снагу, и што је, шта више, фактички и обесцењује. Ова малодушност веће масе показала се већ првих дана у буни на дахије, и отуда она жива и управо грозничава жеља за заштитом ма кога

цара, па чак и по цену поданства. Та иста малодушност искаче на видик и данас, кроз програме наших партија. У њима се, истина је, редовно говори о организацији народне снаге, зарад остварења наших виших народних идејала ; али је у практичкоме раду партија овај део програма остајао готово вазда нетакнут, док је наслон на кога било цара био у век и у брзо извршен.

Према свему овоме ласно је разумети то, што је се у политичкоме животу, радња народнога духа скренула питањима унутрашњега значаја, питањима, која се тичу грађанских слобода и равноправности, и којима се са страшћу одаје. За време наших великих буна народне су скупштине често сазиване, понекад и у најбурнијим војничким данима ; па и доцније, радећи на развијању и утврђивању политичких, спољних и унутрашњих одношаја Србије, кнез Милош их је често сазивао, и ако на то не беше примораван никаквим уставом. Морало се дакле вазда водити рачуна о оној особини народнога духа. Но и пак политична способност народна врти се више око интереса тренутне, дневне природе, и око тога, да се извесна ограничења укину, и да се лична права заштите а нова задобију, а много је се слабије откривала у потчињавању личних назора назорима већине, у корисноме и заједничком суделовању око интереса општих, а нарочито интереса такве природе, који би се тек у даљној будућности уживати могли. Тако исто, тежња за слободнијим кретањем, ради лакшега истицања своје личности, главна је побуда како интересовању за политичке ствари тако и начину, како се оно исказује. С тога је у маси различних мишљења, која се међу собом укрштају, веома тешко наћи већину за позитиван рад, док се за оно, што се неће, дакле за опозицију и отпор, веома лако већина склапа. С тога се са више страна и чује тешка оптужба, да је народ у Србији неприступан вишим идеалима политичким, државним и културним.

Но ма како да је у народу јака политична жица, за политички морал то се не може казати. Нећемо се овде позивати на застарели већ Мачвански ибрик, нити на ономадашње изјаве Пироћана и још неке друге, али свакојачко, то, што за време седамнаесто-годишње уставне владавине, од петнаест до шеснаест министарства само једно једино није себи могло створити већину; што је министарство, које је за овим дошло, и ако се са пропалим није ни из далека слободом политичких начела могло мерити, од тога истог народа добило и пак огромну већину; на послетку, чињеница, да свака влада у Србији, и међу самим тако званим ученим људима, може наћи неколико пута по «четрдесет» на број, који ће за њен рад гласати, недајући и нетражећи разлога, све то велимо, а да се и не упуштамо у ситније свако-дневне појаве, не баца ни у колику завидну светлост на политички морал у нашем народу. Тражећи узроке страхотно јако укорењеноме политичном претворству, и до ужасних размера развијеној политичној кварежи у Србији, ми се и нехотице вратисмо у времена, у којима се о српски народ отимао Рим с Цариградом, за тим у времена столетне турске владавине, која је и сама од Византије политички морал наследила. Винзантинизам, у чијем се духу води политичка борба у Србији, од њена постања, рекли би, није нова ствар у нашем народу.

Ова овака страна народнога духа, која нарочито јасно на видик излази код наше полутански школоване интелигенције у Србији, биће основни узрок, са кога наша држава у низу од седам десетина година, у развићу своје није учинила ни близу такав напредак, какав би се могао с правом очекивати, гледајући на положај и природно богатство њезино и на бистрину ума, коју је народ, у њој, у свакој прилици показивао.

После помена политичких способности са свим је у реду, да кажемо коју реч и о војничким способностима и врлинама нашега народа, но у томе ћемо бити веома кратки. Многи славни мегдани, које је народ наш, у оним великим бунама, почетком овога века, однео над Турцима и још са онако недовољним убојним средствима, одвише казују, да су војничке врлине његове веома велике, и да са њима може напореда са светлим образом стати уз Херцеговце, Црногорце и Крајишњике, најуначнију браћу нашу. Нема се никаквог разлога мислити, да је народу нашем у Србији тих врлина данас нестало; а по потоњим ратовима нашим судећи, има се и сувише вероватности, да под добрим и јуначним војводама, који би свој посао и разумевали и озбиљно схватали, не би постидео ни Делиградске, ни Мишарске, ни Дубљанске јунаке.

По нарави својој, Србин је у Србији, у опште, веома озбиљан; у држању своје он се не подаје лако ни осећању радости ни осећању жалости, и ако му се велика јачина тих осећања не да оспорити; саслушаће другога кад говори, сам ће тада говорити одмерено и доста хладно, што ни мало не смета да му говор, често, пређе и у праву речитост, која је и на нашим скупштинама, више пута, изазивала дивљење. Сама је спољашност у Србијанца пуна самопуздања; ваља само видети гомилу домаћина, која се куд било упутила ради неког народног посла, како се озбиљно држи и важно креће, како високо чело носи, и то све тако природно, тако неусиљено, да и нехотице изазива поштовање. Озбиљност, која провејава кроза сву нарав Србина, огледа се јасно и у породичном животу његовом; поред необично јако развијенога породичног и сродственог осећања, у приликама, у којима је немогућно срцу одолети, а да се оно и не изјави, он га исказује страшљиво или боље рећи стидљиво. Она велика отвореност и предусретљивост, коју у томе погледу и у

истим приликама показују Срби у Аустро-Угарској, нашим овамо изгледа као мажење и пренемагање. Па озбиљност та не оставља Србијанца, са свим, ни при самоме весељу па чак ни у игри. Један странац, добар познавалац наших крајева,¹ вели: «у Србији људи нису весели.» Играчима у колу истина се очи засветле живље и образи им се зажаре; падне и по која весела па често и неслана поскочица; али у игри нема трчања ни увијања; она се игра мушки, већином у месту, и у свему покрету при њој нема ничега, што би и налик било на оно беснило од раздраганости, које спопада Маџара кад игра чардаш, уз урнебесну свирку циганских ђеманета, нити на заносну плаховитост, у коју пада Србин Македонац и Арнаутин, при фанастичкој писци зурала, праћеној потмулом бубњавом гоча. Па и мелодије готово свих наших игара, поред све своје разноликости, пуне су неке крутости; и ту им особину нису могли загладити ни наши нови свирачи, ни компонисте, поред свеколика њихова труда.

Са те озбиљности, која Србијанца ни у којој прилици са свим не оставља, он изгледа странцу крут и неповерљив, више ћутљив и сух но предусретљив.

Ако је читаве народе доиста могућно ређати по темпераментима, онда би се за наш народ у Србији могло са основом казати, да је темперамента холеричног, што потпуно одговара оној основној црти у нарави његовој, о којој мало час говорисмо, а на име, озбиљности. Неразумевање овога темперамента код народа, у коме још и данас живи по неки савременик великих буна на Турке, а често и хотимично необазирање на њ од стране представника власти, отерало је у гору многога Србина, раздраганого при том, можда, и јеком гусала, и јунаштвом каквога осветника, песмом опеваного. Последице било неразумевања било необазирања на ту нарав још су и

¹ A. Evans, Trough Bosnia and Herzegovina.

теже: оне се виде и у многим крлавим листовима историје наше краљевине. Ти су листови веома чести, и свакојако има их много више, но што би се могло оправдати неопходним потребама њенога развића.

Прелазећи сада на осећање, ми ћемо се у овоме кругу душевних појава зауставити само при једној, најзначајнијој црти. У осећању Србина у Србији значајно је и веома красно то, што он на све своје сународнике гледа као на неки род. Тај свој поглед он исказује са свим очевидно; сретнувши кога, ма и са свим незнанога, он га ословљава речју, која означава сродство и зове га: рођаче, брате, стриче, или ако је женско чељаде сестро, стрина, снахо и т. д. Осећање једнакости и осећање сродства, оба још од искони дубоко укорењена у души свакога Србина, постала су правом природом његовом, по свој прилици, услед дугога и јаког притиска турског, под тежином којег не само да ојача породица, него се изгладише и све разлике и неједнакости, и људи један другом приближише истоветношћу судбине. Србија је и данас једина земља у свету у којој просјак и сељаку и капуташу, који поред њега пролази виче: даруј ме брате, и у којој владалац, кад сиђе у народ, међу сељаке, изушћава реч: брате и браћо. Томе осећању народном није се до данас усудио противити ни један државник па ни најукрућенији, да не би свој глас и положај бацио на коцку. У Србији нема племства, и странцу, који први пут к нама долази, пада веома јако у очи појава савршене једнакости — демократије — у монархији. Србија је једина земља, у којој је са свим у реду, да се и министар и државни саветник, на сред улице, за здравље пита и љуби са каквим својим сељаком, који је дошао у варош у опанцима, сукненим чакширама и гуњцу; и да се са њиме разговара са «ти.»

Овако снажно осећање сродства извор је не само неким обичајима, које смо напред поменули, и за које смо казали да имају јаке економске вредности, него се оно приказује и у дивној сагласности са познатом, великом гостољубивошћу, која се у Србији још и данас често среће, и коју су са поштовањем и хвалом помињали сви путници, који су и за време Турака њоме путовали.

Са извесне стране, код нас, тврди се, да је народ у Србији лењ, нерадан и старовера у ономе како ради, и да је расипач, хотећи тиме објаснити непријатне економске појаве, које, овда онда, избијају код нас на површину. Кад се пак народ наш љуцки проучи у свима одношајима, мора се доћи до убеђења да је оно тврђење неосновано, и да долази из површнога и недовољног посматрања. Ако и за који народ то се баш за наш може казати, да једе, готово сав, хлеб, у зноју лица свога. Ваља само упоредити несавршенство алата којима ради, са количином онога што изради и произведе, па да се човек увери, какву грдну снагу мора наш сељак да уложи у онај рад свој. Па он не ради само земљу, него држи и стоку, израђује себи и већину алата и потреба кућевних па и одело. Што има много празника у години, то није од лењости, него од његове простоте, а што је он прост и непросветљен, није кривица његова већ оних, који су позвани да га просветљавају али су га напустили и занемарили. Па и ту, у томе веома тугаљивом питању, сељак се отима, али сам, својом сопственом снагом; јер се он усуђује радити, рекав «бога молећи», и на неке повеће празнике, после подне, кад му се само сустигну радови. Тако исто, реч, «и моји су стари тако радили»; меће се веома често народу у уста, али опет без разлога. До душе, староверства има у њему доста, али је сељак старовера и свуда у свету; он свуда и свагда гледа с не-

поверењем на нове ствари и теориске истине, али не с тога што су оне нове, него што их не разуме и што није осведочен о њиховој користи; уверен пак једном о њиховој вредности, он их прима без зазора и без пре-домишљања. За сељака је свуда у свету очигледна настава једино од вредности, па тако мора бити и код нас. Тежњом нашега сељака за усавршавањем и бољим, паметнијим радом, једино се и може протумачити и ово мало напретка што је доиста учинио у начину рада, а што га није учинио и више, опет није крив он сам и његово староверство, већ што није имао никакoга угледа и што га нико до сад није, озбиљно, чему бољем ни учио. Да пак наш народ хоће напретка, и да је пријамљив за њ сведочи то, што је у Србији земљорадња најнапреднија у оним крајевима, у којима је народ у близини имао прилике да се савршенијем раду научи, а поименце : у Мачви и Посавини, где је учио од Срема, и у Подунављу, где је учио од Баната.

Тако је исто народ наш и штедљив. Штедљивост се наводи често чак и онде, где јој нема нужде. Богаташи се пре крију и туже на немање но што се чују да се благом хвале. Расипача и хвалиша веома је мало, и народ на њих не гледа добро. Већа је опасност од упуштања у трговање, у које сељаци улазе и без најосновније трговачке спреме, много пута и неписмени.

Да приђемо сада најтајнијој страни душевној у нашега народа : мишљењу његовом о богу и у опште верскоме му осећању. Ми смо напред на једном месту поменули, како Срби, примивши хришћанство, нису од једанпут раскрстили са својом старом вером. У науци о друштву људскоме познат је факат, да је преобраћање народа нискога ступња образованости у веру далеко јаче образованих, у век само привидно. У Средњој Африци, на прилику, Црнци се клањају Алаху, али се нису одрекли

старих својих фетиша. Алах им је управо само један фетиш више. Становник Кјаме, у околини средњег Нигра, зове се мухамеданцем, али и пак пред врата своје куће меће фетиша, да га чува. Тако су исто и Срби од хришћанства, у први мах, прихватили само неке спољне обреде, а у ствари су задржали стару своју веру и старе верске обичаје, од којих се многи и данас распознати могу: тако су одлично своје порекло одржали. Нови неки појмови верски, који су доцније са хришћанством почели хватати корена у народу, ни сами се нису могли одржати у свој својој чистоти, и њих је народ протумачио и унео у живот онако, како му се свидело, или их је, како је било у највише прилика, опет испунио садржином своје старе вере. То смо имали прилике видети, говорећи о крсном имену. Но при свем том, хришћанска је вера за Србина највећа светиња; он држи веома много на то што се зове хришћанином, и то баш православним, и иде у том тако далеко, да не одваја веру од народности своје, да је назива српском вером, и да, на послетку, човека ма које народности хоће да назове Србином, ако је само православни; док Србина католика зове Шокцем или Латинином, а Мухамеданца Турчином. Наш је народ у самој ствари, у души побожан, али у очигледноме исказивању побожности он не иде никад тако далеко, као што раде католици и протестанти других народа па и сами православни Руси. Он врши савесно све дужности, које вера прописује: пости, причешћује се и т. д. То раде, на прилику, и сами хајдуци; и они се богу моле, посте и цркви прилажу. Но у цркву се иде веома ретко, баш и онда кад је близу; богомоље су пуне само о великим празницима а нарочито о црквеним славама, па и тада су сабори главна привлачна сила, а не богомоље. Слаба посета цркве у Србији изненађује све странце.

По схватању нашега народа бог има све врлине и слабости човечије. То је схватање остатак најаче старине из времена многобоштва; оно се налази и код свих других народа у првим почецима њихове образованости, а у науци зове се: антропоморфизам. Народ наш и данас мисли, да бог чини људима и зло и добро из са свим човечанских побуда; зло дакле из освете; разлика је пак у томе само, што човековој сили има краја, те не може да учини све како би му се хтелo, а бог је свемогућан. Бог је стари крвник, каже се у једној народној песми. Но свеци се у нарави и по свему још и више приближују људима; они су тек прави осветници; за то се народ најпажљивије и чува свега, што би их вређало и у стању било изазвати њихову срџбу; за то и гледа свакокојако да им умости. Осим недеље и великих празника, црквом одређених за светковање, сељаци светкују још, најмање, шесет до шесет и пет светаца у години. Многи од тих светаца вреде тек за извесну, често и врло малену околину, али сви су, више мање, изашли на глас са своје осветољубивости, и у дане њихове, многи сељак не сме се прихватити никаквог пољског посла, па да би му сва летина пропала. Оваких свечаника има највише месеца Јула, а то с тога, извесно, што у томе месецу има највише града и холујина, а, као што смо раније видели, и свакојаких болештина. И бог и свеци умилоствљавају се постом, молитвом и разним заветима.

Ми смо на једноме месту, напред, напоменули, како наш народ верује у судбину, и како мисли да има гомила невидовних сила, које су непријатељски према њему расположене. И доиста, у народу се и данас са свим озбиљно мисли, да зле очи могу чељаде урећи и учинити да оболи; да вештице могу човеку срце изести и усмртити га; да виле могу устрелити; да море могу уморити и вампири удавити; да се може нагазити на чини а и да

се оне могу набацити и т. д. Тако исто, народ мисли и верује и то, да амајлије могу заштитити од болести а нарочито од злих очију; он верује, да бајалице могу бајањем болест одагнати, да врачаре могу прозрети у будућност човекову и учинити, да ствари у животу овакав или онакав ток узму. И доиста, чим се сељаку чељаде разболи, он по правилу трчи бајалици, да му обаје и погаси угљевље; тако исто, ако му нестане или му се украде каква ствар или брав, он трчи врачари, да му она каже путове, којима да иде и ствар да нађе и врати. Па и у самим варошима, врата су врачарама широм отворена, чак и у многим образованијим кућама.

Као и узрок болестима и другим неким бедама, народ тако исто схвата и узрок смрти. И ако му је то схватање хришћанством у неколико ублажено, њему се опет не може на ино, а да је не припише дејству истих чинилаца којима и болести. Али, ма каким узроком смрт дошла, народ наш не мисли, да је њоме живот човеков са свим укинут: човекова личност у народним очима не ишчезава потпуно после смрти, шта више, са њом се и тада одржавају извесне врсте одношаја. Овако схватање смрти у нашем народу исказује се и тиме, што се најпреча родбина о личности умрлога, ма да је она с оне стране гроба, непрестано стара и брине, и на начин, који сведочи, како се наш народ, и поред утицаја хришћанства, још није одвикао од тога, да потребе живота на «ономе свету» схвата према потребама живота земаљскога.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

По милости Божјој и вољи народа
КЊАЗ СРПСКИ.

Проглашавамо и објављујемо свима и свакоме да је народна скупштина решила и да смо ми потврдили и потврђујемо :

ЗАКОН О СТАРАТЕЉСТВУ

ПРВИ ДЕО.

О кругу рада старатељског судије.

Чл. 1.

Старатељским делима управљаће један судија, који ће у дужности тој самостално радити.

Чл. 2.

О постављању старатељства над малолетним стараће се онај судија, кога би округу по надлежности суда припадао отац малолетних у времену кад се њима има старатељство да одреди; а где би по томе постојала надлежност у више округа, онда онај судија, у кога је округу отац малолетних најпосле живео.

Чл. 3.

Ако ли пак отац детињи не би по надлежности припадао ни једном округу, у так-

вом случају за надлежног сматраће се онај судија, у кога се округу отац малолетних налазио, кад је наступила потреба да се деци његовој старатељ постави.

Чл. 4.

Ванбрачној деци одређиваће старатељство судија онога округа, који би за матер децињу надлежан био.

Чл. 5.

Находчад, којима се родитељи не знају, стављаће под старатељство судија онога округа, у коме се она нашла буду.

Чл. 6.

Кад се пак пунолетна лица имају под старатељство да ставе, то ће им таково одређивати онај судија, који би иначе за њих надлежан био.

Чл. 7.

Но ако би по смрти ког странца остало малолетне деце, таковима ће старатељски судија онога места, где је исти странац умро, поставити само привремено старатеља, док суд умрлога не прими старатељство на себе.

Чл. 8.

Судија, који буде надлежан да постави старатељство, надлежан је и да га настави, ма да лице, које се под старатељство ставља, своје место живљења промени или се за неко

време у иностранству задржава. Но ако би се показало, да ће за лице, које је под старатељство стављено, корисније бити, да се управа над старатељством преда другом старатељском судији, то ће се ово са сагласијем овога судије учинити. А ако се не би могли сагласити, онда ће решити апелациони суд по достави онога судије, који има већ управу над старатељством.

Чл. 9.

Противу закључења старатељског судије моћи ће се жалити само апелацијоном суду у року од 15 дана. Жалба ова подноси се истом старатељском судији.

Чл. 10.

У случају сукоба о надлежности више старатељских судија (§. 51. грађ. пост. суд.), дужан је онај старатељски судија, коме би дело од другог судије послато било па би налазио да није надлежан, поднети дело апелацијоном суду на решење.

ДРУГИ ДЕО.

О старатељству над малолетнима.

I. О одређивању старатеља.

Чл. 11.

Малолетна лица морају бити под старатељством, ако не стоје под очинском влашћу

или се ова над њима из законих узрока не може да врши.

Чл. 12.

Старатељски судија по званичној дужности стараће се, да оваковим лицима старатељство поставља.

Чл. 13.

Кад се покаже потреба, да се каквоме лицу старатељ постави, то ће мати или мађија малолетника дужна бити да достави тај случај свом кмету или општинском суду или старатељском судији. То исто стоји у дужности најближим у месту сродницима, као и свештенику, који води протокол умрлих. А кмет или општински суд, било да су извештени или да су сами собом сазнали, дужни су одмах да јаве тај случај старатељском судији.

Чл. 14.

Ако ови за времена или никако не извеште надлежног старатељског судију о потреби да се старатељ постави, то ће у случају оштећења, оштећеној пунили одговарати за штету, ако тај свој поступак не буду могли оправдати.

Чл. 15.

Ако се коме по пресуди судској одузме сасвим или за време очина власт над његовом малолетном децом, то ће суд тај, чим оваква

пресуда постане извршна, дужан бити извесити о томе старатељског судију.

Чл. 16.

Отац, који је до смрти своје имао очинску власт, а тако и мати, која је до смрти своје вршила старатељство над својом децом, има право да одреди деци својој једног или више старатеља.

Ако су и отац и мати старатеља наименовали, онда ће се онај, кога је отац наименовао, предпоставити ономе кога је мати одредила.

Наименовање може се учинити својеручним писменом или тестаментом.

Чл. 17.

Но ако ни отац ни мати нису никако или нису у законој форми старатеља одредили, то ће се на старатељство позивати овим редом:

- 1, Рођени отац усвојеног детета;
- 2, Мати за своју брачну децу;
- 3, Деда са очине стране;
- 4, Деда са материне стране.

Чл. 18.

Ако се старатељство не могне предати ни једном од оних у чл. 16. и 17. именованих лица, онда ће старатељски судија дужан бити старатеља сам да наменује, по споразумљењу са сродницима малолетних или са општинским судом.

Чл. 19.

У овоме случају старатељски судија може више старатеља да наменује, ако се управа имања састоји из различних и многостручних радња. По правилу постављаће се један старатељ и кад има више браће и сестара.

Чл. 20.

Сваки је дужан понуђеног старатељства примити се, ако само не би био неспособан или не би имао каквих законих узрока. И старатељски судија стараће се свагда да пре поставља она лица, која би се радо примила и за која се може мислити да ће боље вршити старатељске послове.

Ко би се од те дужности извлачио, старатељски судија моћи ће га на то нагонити новчаном казни од 10 до 1.000 гр. чар. и такови после одговара за све штете, које би због његовог устезања произишле; а уз то као јемац и добар стајати за оно лице, које би судија за сходно нашао, да место њега за старатеља постави.

Чл. 21.

Не могу бити старатељи ни спомоћни старатељи:

- 1., Лица, која стоје под старатељством;
- 2., Лица, која нису навршила 25. година;
- 3., Женскиње, изузимајући матер;

4., Који су због какве кривице изгубили грађанску част; осим ако их отац или мати пуpile одреде за старатеље;

5., Којима је одузето старатељство или очинска власт;

6., Који се под стециштем налазе;

7., Они, који су се јавно одали неморалном животу;

8., Лица од старатељства искључена оцем или матером, која је до смрти своје своје детету старатељ била;

9., Они, који су у јавном непријатељству живели са родитељима пуpile или су сада са пупилем у таквом непријатељству;

10., Очух својим пасторцима;

11., Ванбрачни родитељи својој природној деци;

12., Старатељски судија у своје округу где своје звање врши;

13., Хришћани нехришћанима и обратно, ван ако их је наименовао сам отац или мати, или су одређени да само имањем пуpile управљају.

Чл. 22.

Ко са знањем предложи старатељском судији какво неспособно лице за старатеља, или помоћног старатеља, одговараће путили за штету, која би јој се тиме учинила.

Чл. 23.

Старатељства се могу не примити:

- 1., Мати;
- 2., Они, који су навршили 60. година;
- 3., Они, који већ имају два старатељства или спомоћна старатељства. Но ако би се који трећег старатељства по свом неопходном положају морао примити, онда ће се на његово захтевање од једног старатељства разрешити.
- 4., Управитељи (руководели) јавних каса, ако је са старатељством скопчана и управа пупилског имања;
- 5., Војена лица, која су у служби, или која на расположењу стоје;
- 6., Чиновник, кад би у које друго место премештен био; и
- 7., сва у опште лица, кад би се одселила у друго које место да стално живе, па отуд не би могла вршити старатељске послове.

Чл. 24.

Лица под бројем 1, 2, и 3, чл. 23. дужна ће бити у течају од 8. дана од кад им је саопштено да су за старатеље постављена. јавити се старатељском судији да се старатељства не могу примити и узроке за то представити, иначе престаће им право, које им је истим чланом дато.

Који су се пак једном примили старатељства, не могу га више остављати, због оваквих извињавајућих узрока, који би доцније наступили, осим случаја тачке 4. 5. 6. и 7. чл. 23. ако би се они у течају старатељства појавили.

Чл. 25.

Ако би управитељ (руководатељ) које јавне касе хтео да прими старатељство или да ово продужи, дужан је на то изискати одобрење од своје предпостављене власти.

Чл. 26.

Војена пак лица у служби или на расположењу стојећа, тражиће одобрење од министра војеног.

Чл. 27.

Лица, која би телесно или душевно болесна или врло немоћна била, може судија ослободити да се старатељства не приме; а ако су се примила, може их у свако време разрешити.

Чл. 28.

Старатељ и спомоћни старатељ у место заклетве, заветоваће се старатељском судији, да ће своју дужност савесно и поштено вршити.

Старатељ ће добити старатељско писмо, у коме ће бити назначен и спомоћни старатељ.

Чл. 29.

Ако је старатељски судија изоставио које

лице, које је у члану 16. и 17. означено, па ако противу тога лица не стоји никакав законски основ за искључење, то ће се оно моћи жалити апелацијоном суду због тога, што је изостављено.

Чл. 30.

Ако има више старатеља, онда ће они или сви заједно старатељство вршити или ће се поделити по гранама управе, како је наредио онај, који их је наименовао.

Чл. 31.

Поред старатеља, који је од оца или матере наименован, и код сваког старатељства што има да управља имањем, којег годишњи приходи прелазе годишње издатке на пуpile, поставиће се увек један помоћни старатељ.

Ако старатељски судија за добро нађе, он ће моћи ово и код других старатељства учинити.

Кад ни отац ни мати нису сами одредили помоћног старатеља, а нису га ни искључили, онда ће таковог поставити старатељски судија.

Чл. 32.

Ако је постављено више старатеља, који заједнички старатељством управљају, то се помоћни старатељ не може одређивати.

Ако ли пак више старатеља одвојено управљају, онда се може од њих један другоме за помоћног старатеља постављати.

Чл. 33.

Наименовање старатеља и спомоћног старатеља вредиће за цело време старатељства.

Чл. 34.

Прописи овог закона не односе се на малолетну децу, која живе у задрузи са пунолетнима, који би били способни да управљају задругом.

II. О правима и дужностима старатеља.

Чл. 35.

Старатељ ће у дужности својој радити по овоме закону самостално, као што ће за радњу своју сам и одговарати.

Одговорност та почиње од дана, кад се дужности прими или кад је ову могао да прими па је није хтео примити.

Чл. 36.

Старатељ и спомоћни старатељ дужни су старати се као сваки добар кућни старешина у својим стварима; иначе одговараће за штету, ако би је својом немарљивошћу учинили.

Чл. 37.

Где старатељство врше више старатеља, ту ће они решавати по већини гласова. Ако би таква већина хтела да штогод у постојећем стању измени, но не слаже се у извр-

шењу тога, онда ће се са старатељским судијом та ствар по већини гласова решити.

Чл. 38.

Но ако је посао између више старатеља подељен, онда ће сваки старатељ о ономе, што му је дато, радити сасвим независно од осталих старатеља.

Чл. 39.

Старатељ ће у име награде за свој труд добијати по 5 од сто од чистог годишњег прихода по одбитку свију трошкова за васпитање и издржање наследника и одржање њихова имања; но ова награда не сме бити већа од 24.000 гр. чар.

Где има више старатеља, ту ће они ову награду између себе делити, но где они одвојено и независно са имањем масалним рукују (Чл. 38.) то ће сваки из доходака онога имања којим он рукује и награду своју примати.

Чл. 40.

Што би старатељ, или помоћни старатељ, било по својим старатељским пословима, или на потребе масалне потрошио из своје сопствености, накнадиће му се то из имања масалног.

Чл. 41.

Ако би старатељ учинио ванредне услуге маси, то има право и на ванредну награду,

која ће му се платити из имања масалног, или по закону, где је ова законом одређена, или по величини учињених услуга. Но ако би због ове наплате до спора дошло, судови ће по закону то судити.

Чл. 42.

Старатељ неће добити никакву награду од прихода оног имања, које је малолетнику на руковање предато (чл. 56.)

Чл. 43

Спомоћном пак старатељу неће се никаква награда одобравати.

Чл. 44.

Старатељ се брине и о лицу и о имању пупиле, осим ако не би за неко имање нарочити старатељ постављен био.

Чл. 45.

А кад би наследници имали између себе какве правне послове да сврше или да какав спор воде, старатељ неће моћи ни једног од њих у томе заступати, него се има појединима нарочити старатељ имања одредити.

Чл. 46.

О личности наследника старатељ ће се као отац старати и овога права и дужности извршивати.

Чл. 47.

У свима делима, која би се тицала масалног имања, старатељ је закони заступник наследника.

Чл. 48.

Спомоћни старатељ контролисаће рад оног старатеља који управља. На ту цел он има право да прегледа стање рачуна, које старатељ води, и доказе, које за то има; он је дужан да извештава старатељског судију о свему што би се односило на повреду старатељских дужности. Старатељски судија дужан је да слуша спомоћног старатеља у свима случајима, где је по важности посла нужно његово одобрење или где би ово одобрење главном старатељу за правац служило. У свима пак случајима, који су овим законом означени, спомоћни старатељ радиће заједно (неодвојено) са главним старатељем.

Чл. 49.

О личности наследника треба водити прече старање него о управи њихова имања.

Чл. 50.

Ако би се у заоставшим стварима оца или завештатеља наследника нашле какве писмене белешке, о којима би старатељ и спомоћни старатељ прибавили уверење, да су заиста од оца или завештатеља написане, то су

старатељи овлашћени, да се у смотрењу наследника или управе имања придржавају наређења, која би се у тим белешкама садржавала, па ма ове и не биле уредно са подписом и датумом написане, нити каква одостоверења имале.

Чл. 51.

Мати ако и не буде старатељ своје дечете, опет она за то има право тражити, да деца, под надзором старатеља, буду код ње на васпитавању и издржавању, ако иначе не би било каквих важних узрока да јој се то не одобри.

Чл. 52.

Кад старатељ хоће у име пуpile какав уговор да закључи, онда он треба то у уговору изреком да каже. Иначе, ако то не учини, онда ће пуpила по такоме уговору, само у толико право задобити или се обвезати, у колико се из свију околности видети може, да су уговорачи имали намеру да тај уговор заиста за пуpилу закључе.

Чл. 53.

Уговори, које би наследник сам учинио и обвезаност неку на се примио, вредиће ако то и старатељ одобри.

Чл. 54.

Ако је старатељ у опште дао једном одобрење наследнику, да може ступити у неку

службу или радњу, онда овај неће морати тражити накнадног одобрења од старатеља, ако би за тим у другу подобну службу или радњу хтео стати или из њих иступити.

Чл. 55.

Ако је наследник добио одобрење од старатеља да сам на своју руку кућу води, или какву јавну радњу отвори, он је тиме већ овлашћен да за продужење тих радња може и друге нужне послове самостално свршавати.

Чл. 56.

Пошто наследник наврши 17 година може му старатељ, ако за добро нађе, све или неки део прихода дати на слободно руковање.

Чл. 57.

Што би по исплати нужних трошкова, учињених на једногодишње издржање пупиле и управу имања, претекло од готових новаца, мора их старатељ најдаље за 2 месеца предати државној штедионици или управи фондова на руковање.

Чл. 58.

Ако ли старатељ пропусти или се задоцни, да претеклу суму прихода даде под интерес, то ће по истеку двомесечна рока морати сам да плаћа на исту суму 10% интереса.

Чл. 59.

А ако би старатељ на своју користу потребио што од масалне готовине, онда ће од времена, кад је то учинио, дужан бити платити на исте новце по 12% интереса.

Чл. 60.

Новци незнатних маса неће се слати штедионици или управи фондова под интерес, већ само оних маса готовина, која би износила више од 2000 гр. чар. ако је пупила из села; више од 4000 гроша чар. ако је пупила из вароши и варошица; и више од 6000 гр. чар. ако је пупила из Београда. Остале пак мање као незнатне пупиларне масе: сеоске до 2000 гр. варошке до 4000 гр. и београдске до 6000 гр. чар. суд ће онима, који се приме да пупиле издржавају и подижу, на њихово писмено просто обвезатељство и на просто јемство старатеља предати, тако, да их они за пуцилу причувају и да њима у корист ових рукују.

Чл. 61.

Да би се знало, како се са овако незнатним масама управља, спомоћни старатељ или ако овога не би било, надлежни општински суд, коме такове пупиле принадлеже, мотриће како стоје ове масе код оних, којима су предате и поверене, па ако би видели, да се њима

не управља како треба, већ да оне у опасност долазе, или да се већ у каквој опасности налазе, они ће дужни бити да то одмах јаве старатељском судији, и то или сами непосредно или преко своје среске полицајне власти.

Чл. 62.

Како се старатељски судија овако или иначе како извести, да се са којом од овакових пупиларних маса неуредно управља и оне у рђаво стање долазе, — он ће се одмах постарати да ствар извиди, и чим за потребно нађе, тражиће да се масално имање интабулацијом или иначе другим чим по закону за пупилу обезбеди и сачува.

Чл. 63.

Као што је дужност старатеља и старатељског судије старати се, да се од пописаног масалног имања све оно задржи, што се год причувати може, или чим се год у корист пупиле радити и управљати даје, — тако се на предложење и споразумлење старатеља, и какво покретно имање као што су н. пр. трговина и новци к овој принадлежећи, може задржати, да се њом на бољу и већу корист пупила рукује и управља, и за такovo имање, као да је оно све једна главнина, старатељ ће дужан бити јемствовати.

Чл. 64

По правилу, ово јемство има да буде онакво, какво се по закону обезбеђење тражи; но изузетно, оно може бити и просто, т. ј. таково, да се јемци само писменим актом суду обвежу да ће поверено им имање савесно чувати и њим управљати, и да ће за исто имање својим добрима одговарати.

Чл. 65.

Старатељски судија дужан ће бити свагда добро мотрити коме ће таково имање на управу поверити, и само ако су старатељи сродници пупиле, које већ и сама крв вуче да се за њих својски брину, или ако су старатељи познати као људи вредни и поштени и у њиховој општини признати и одабрани, а притом и доброг стања, или бар таквог, да им добра нису јако дуговима оптерећена и да код других људи кредита имају, — тада може им судија задржано покретно имање масално на просто њихово писмено јемство, без предходне процене њихових добара и интабулације на ова, на руковање поверити.

Чл. 66.

Ако би старатељски судија, буди с које стране дознао, или из поднешеног годишњег рачуна старатељског увидео, да ово задржано покретно имање у опасност долази,

или да се њим на штету масе управља, — он ће тада моћи неодложно све законе мере предузети, да се исто имање подпуно обезбеди; а у случају потребе, наредити, да се оно распрода и у новац учини, с којим ће се после по закону имати руковати.

Чл. 67.

Старатељ није властан да чини поклоне из имања пупиле.

Чл. 68.

Непокретна добра пупиле моћи ће старатељ само онда отуђити или оптеретити, ако то отуђење по праву тражи сам смесничар ради деобе, или ако је отуђење, или оптерећење нужно, те да се имање пупиле сачува од штете, или ако се тиме имање пупиле знатно унапређује.

Чл. 69.

Ако је завештатељ у смотрењу продаје непокретног имања нарочито што наредио, онда се то тако и учинити има, осим ако не би доцније такве прилике наступиле, да би иста наређења по наследника штетна била.

Чл. 70.

Прописи овога закона не односе се на случајеве где би се закључење судско из имања пупиле извршити имало.

Чл. 71.

Само по одобрењу спомоћног старатеља моћи ће главни старатељ:

1., продати драгоцености, златне или сребрне ствари, или папире и друге ствари од вредности;

2., наплаћивати дугове;

3., новце на зајам давати, где му је ово дозвољено.

4., скинути или променути јемство, које је дато за сигурност тражбине;

5., примања пупилска на другога пренети или заложити.

Чл. 72.

Ако спомоћни старатељ не да своје одобрење у послу где је ово нужно, главни старатељ може се за то жалити старатељском судији. Ако судија одобри тај посао, тим ће се заменити одобрење спомоћног старатеља.

Чл. 73.

Ако спомоћни старатељ није постављен, онда ће старатељ у свима случајевима чл. 71. тражити одобрење од старатељског судије.

Чл. 74.

Старатељ је дужан да тражи одобрење од старатељског судије:

1., кад би се имало наслеђено имање пупиле да употреби на издржање њено; и

2., у случају, кад би пупила имала да продужи какву наслеђену радњу.

Чл. 75.

Исто тако поред саизвољења старатеља нужно је одобрење старатељског судије и у овима случајевима:

1., при усвојењу пупиле;

2., при женидби и удадби пупиле; но овим се не мења последњи став §. 150. грађ. законика;

3., кад би пупила хтела да иступи из грађанства српског;

4., кад старатељ хоће да дозволи пупили да предузме какву радњу;

5., при отуђењу или оптерећењу непокретних добара. Непокретна добра пупиле редовно ће се моћи продати само јавном лицитацијом, но могу се и из слободне руке продати, али само онда ако је извесно да ће то бити корисније за пупилу. У оваквом случају саслушаће се и сродници;

6., за давање непокретних добара под закуп или кирију на дуже од једне године по навршетку пунолетства пупиле;

7., за поравнања о непокретним добрима, о каквом непроценимом предмету, или о каквом предмету, који прелази вредност 1000 гр. чар.;

8., у случају какве парнице противу пупиле, кад хоће старатељ да призна тужитељу тражење због каквог непокретног добра, каквог непроценимог предмета, или каквог предмета који вреди више од 1000 гр. чар.

9., кад се за рачун пупиле има да учини какав зајам;

10., кад би се наслеђе без пописа примало или кад се неће да прими какво наслеђе или испорука за пупилу; и

11., кад се има да изврши деоба каквог имања, које је остављено пупили у заједници с ким другим.

У свима случајима овога и предидућег члана, старатељски судија дужан је да саслуша и спомоћног старатеља ако га има.

Чл. 76.

Ни старатељ ни спомоћни старатељ, не могу се ни по одобрењу старатељског судије ослободити од одговорности своје, коју у смотрењу старатељске дужности спрам малолетника имају.

Чл. 77.

Што малолетни сходно прописима овога закона самостално уради, или што у његово име старатељ учини, то се више не повраћа у пређашње стање.

Чл. 78.

Ако би наследник, издавајући се за пунолетног и самосталног, навео кога да с њиме што уговори, то овај, ако би због неважности таквог посла, претрпео какву штету, може из имања оштетитеља тражити накнаду (§. 917. грађ. законика).

Чл. 79.

Старатељ мора подносити судији рачун о својој управи заједно са осталим документима, која би на то имао.

Чл. 80.

Рачун тај подносиће сваке године у времену од 1. Јануара до 1. Марта за прошлу календарску годину, ако приходи старатељства буду износили годишње више од 1000 гр. чар.; ако су мањи, онда ће се подносити рачун у две године.

Чл. 81.

На рачуну старатељ треба да назначи, да је све приходе у рачун узео и да од другог имања и ствари, о којима је бригу водио, није ништа изостало.

Чл. 82.

Спомоћни старатељ дужан је да испита рачун, и да на истоме стави своје примедбе, ако би какве имао.

Чл. 83.

Докле мати са малолетном децом буде заједно на имању масалном живела, неће се рачун о годишњем приходу полагати.

Чл. 84.

Од старатеља, који годишње приходе редовно прикупљају, а ови прелазе годишње издатке на цупилу, — може старатељски судија на случај могуће опасности тражити да дају јемство, које ће им он определити и које по своме нахођењу у свако време повисити може.

Дато јемство може се смањити или сасвим одпустити само по дозвољењу старатељског судије.

Чл. 85.

На захтевање старатељског судије ставиће надлежни суд интабулацију на непокретно добро старатељево.

Чл. 86.

Отац и мати могу старатеља, кога би они наименовали, ослободити од дужности давања обезбеђења.

Но то ослобођење престаје, ако за тим спрам личности старатеља наступе такве прилике, да се по нахођењу старатељског судије давање обезбеђења нужно покаже.

Чл. 87.

Трошкови око стављања и скидања обезбеђења. имају се исплатити из имања масалног.

Чл. 88.

Рођени отац усвојеног детета, матери и дед, кад врше старатељске дужности неће давати никакво јемство, докле год не би наступили такви узроци, због којих би по нахођењу старатељског судије нужно било јемство.

Чл. 89.

Обвезанице и друга документа наследника, као и ствари од вредности, може сам судија првостепеном суду на чување дати, а на захтевање старатеља он ће морати то да учини.

III. О надзору старатељског судије над старатељством.

Чл. 90.

Старатељски судија води надзор над старатељем и спомоћним старатељем. Он предузима мере, које су нужне за обезбеђење пуцилског имања.

Чл. 91.

Надзор тај ваља водити о свима делима старатеља; и судија, у цели надзора, може за доказане неуредности казнити и једног и другог старатеља од 10 до 120 гр. чар.

Чл. 92.

Старатељски судија дужан је тачно да испита послове старатељске у свима случајима овога закона, и да их одобри ако за уредне

нађе. А где он не би дао своје одобрење, где је оно по овоме закону нужно, ту ни посао старатељски не вреди.

Чл. 93.

У важним стварима моћи ће старатељски судија да саслуша мишљење пупилских, у земљи живећих, пунолетних сродника по крви или по тазбини.

Чл. 94.

У следећим случајима старатељски судија дужан је да саслуша такво мишљење од сродника, па и саму пупилу ако ова живи у Србији и има 17 година:

- 1., у случају усвојења пупиле;
- 2., приликом женидбе или удадбе пупиле;
- 3., у случају иступања из српског грађанства;
- 4., отуђења непокретних добара масалних;
- 5., у случају поравњања о непокретном добру или кад старатељски судија хоће да одобри старатељу да призна чију тражбину односно имања пупилског;
6. да пупила настави или отпочне какву радњу.

Чл. 95.

Старатељски судија испитаће старатељске рачуне и доказе за исте и ако нађе да је све у свом реду, или је према његовим примедбама

у ред доведено . издаће старатељу привремену разрешителницу и огласиће их за уредне, а доказе ће вратити.

Чл. 96.

У случају где старатељ још није постављен, или где на место оступившег други још није наименован, — судија је дужан да се стара да међу тим имање масално осигура, а нарочито да ово затвори и попечати докле старатељ не би то имање примио.

То исто вреди и за случај кад за време старатељства припадне пунили какво наследство, па се старатељ не наводи у месту где се налази имање. које се наслеђује.

Чл. 97.

Ако се, у случајима чл. 96., дотично имање не наводи у месту старатељског судије, то је дужна месна општинска власт да се постара за обезбеђење, а међу тим одмах о томе и старатељскога судију да извести.

Чл. 98.

Обезбеђење неће се предузимати ако се предмети, које би попечатити и затворити требало, находе у државини матере или деде пунице, или као делови неподељене заоставштине у државини каквога пунолетнога сродника пунице, с којим ова то имање наслеђује ; или

ако је завештатељ то обезбеђење код наслеђа, које он оставља, у тестаменту, или каквој јавној исправи, забранио.

Чл. 99.

Завештатељ може одредити старатељство, и завештањем својим или својеручним писменом наредити да старатељ како другим имањем тако и готовином масалном сам управља; и тада ће старатељски судија водити само надзор над одређеним старатељством. Али, ако би умрли искључио старатељског судију од сваког надзора над одређеним старатељством, онда се судија неће по томе никако у то мешати, осим случаја, ако би доцније наступиле такве прилике да би надзор његов у интересу малолетника нуждан био.

IV. О надзору родбине над старатељима.

Чл. 100.

Отац, који је до своје смрти очинску власт имао, може у тестаменту или својеручним писменом да нареди да породични савет води надзор над старатељством његове деце. Он може и чланове томе савету да наменује.

Чл. 101.

Ако отац није наредио да се састави породични савет, а није то ни забранио, онда

ће, по сагласном предлогу главног и спо-моћног старатеља, или више старатеља, и по добивеном мишлењу од дотичних сродника (чл. 93.), првостепени суд образовати породични савет. Но ово може бити само тада, ако важни интереси малолетника то ишту, нарочито ако би то било од користи за управу са повећим непокретним добрима. Овај ће суд одредити и чланове породичном савету, који је отац наре-дио, а чланове није означаио.

Чл. 102.

У породични савет могу се узети само они сродници, који могу бити старатељи.

Чл. 103.

Породични савет састављају најмање три члана. Они ће се старатељском судији заве-товати да ће савесно и поштено дужност своју вршити.

Ако се број чланова испод три смањи, било да се ко од чланова није хтео да прими, било да је когод иступио: то ће остали чла-нови предложити првостепеном суду друго лице на место онога, које је иступило.

Ако не буде сродника по крви или по таз-бини: то ће се старатељство подврћи надзору старатељског судије.

Чл. 104.

У писму, које се старатељу издаје (чл. 28.)

треба назначити, да ће о старатељству и породични савет надзор водити, као и то, из којих се чланова савет састоји.

Чл. 105.

Породични савет води надзор над редовним и спомоћним старатељем, у место старатељског судије, и има сва она права и дужности, које старатељском судији у томе припадају. Но он (савет) није дужан да тражи мишљење сродника.

Чл. 106.

Чланови породичног савета одговарају наследнику за штету. (чл. 36.).

Чл. 107.

Породични савет решава по већини гласова. Но за пуноважно закључење довољна су поред судије два члана породичног савета.

Ако би при решавању била три или више сродника и судија, па се поделе при гласању, онда решава она страна, на којој је већина сродника.

Породични савет достављаће своја решења старатељу на писмено, иначе овај их може сматрати као и да не постоје.

Чл. 108.

По предлогу старатеља или ког члана породичног савета, старатељски судија сазива

породични савет. У томе савету председава и управља старатељски судија, а главни и помоћни старатељ имају само саветујући глас.

Чл. 109.

Породични савет нема власти да казни главног или помоћног старатеља. Он може у том смислу свој предлог учинити старатељском судији, и овај ће сам о томе решавати.

Чл. 110.

Члан породичног савета може се отпустити само из оних узрока, са којих и старатељ. Првостепени суд решењем својим отпушта чланове породичног савета. Ако код каквог члана постоји узрок, са кога би се он отпустити могао, то су остали чланови дужни да доставе тај случај првостепеном суду.

У. О престајању старатељства.

Чл. 111.

Старатељство престаје кад пупила пунолетна постане или за пунолетну оглашена буде или се под очинску власт врати.

Чл. 112.

Пошто малолетник наврши 17. год., старатељски судија може га огласити за пунолетна, ако се на то сагласе главни и спо-

моћни старатељ, и ако су о томе саслушани сродници (чл. 93.) или постављени породични савет.

Чл. 113.

Кад се малолетни по дозвољењу старатељског судије ожени, онда се сматра као да је и за пунолетнога оглашен.

Чл. 114.

Малолетни, који је за пунолетног оглашен, моћи ће само по одобрењу за то постављеног старатеља имања и старатељскога судије непокретно имање отуђити или оптеретити.

Чл. 115.

Умре ли главни или спомоћни старатељ ил се из старатељства отпусте, мора се одмах на њихово место нов старатељ поставити.

Ако ли има више старатеља, па који од њих умре, или се отпусти, онда се због тога не могу и остали од старатељства разрешити.

Спомоћни старатељ пак неће се такође ни онда одпуштати, ако би се годишњи приходи малолетника умалили.

Чл. 116.

Старатељ, који ради противно дужности својој, пошто буде за то на одговор узет, отпустиће се. Но пре тога саслушаће се о томе спомоћни старатељ и породични савет, ако га има.

Чл. 117.

Старатељски судија отпустиће старатеља, који у течају старатељства за то неспособан постане, или је већ, и поред те неспособности за старатеља постављен.

Чл. 118.

Ако се каквоме руковатељу јавних каса, или каквоме војеном лицу, не допушта да се старатељства прими, или да исто продужи, то ће се ови, ако су постављени, отпустити.

Чл. 119.

Ако се мати, која је за старатеља постављена, преуда, то ће је старатељски судија, ако за добро нађе, од старатељства разрешити.

Чл. 120.

Ако су отац или мати одредила малолетнику старатеља тек од неког извесног времена, то ће се у то време дотадашњи старатељ отпустити пошто се тај одређени прими старатељства.

Чл. 121.

Пре но што се старатељ отпусти, ваља са-слушати и мишљење спомоћног старатеља и одређеног породичног савета о узроцима, са којих се старатељ отпушта.

Чл. 122.

Прописи, који вреде за отпуштање главног старатеља, вреде и за отпуштање спомоћног

старатеља. У место спомоћног старатеља саслушаће се главни старатељ.

Чл. 123.

Отпуштени старатељ моћи ће се за 15 дана, од кад решење прими, жалити апелацијоном суду против решења, којим се отпушта.

Чл. 124.

Старатељ ће, при предавању своје дужности, вратити старатељско писмо, а имаће, којим је управљао, предаће бившем малолетнику или његовоме законом заступнику, или новопостављеном старатељу, и за 2 месеца положиће главни рачун.

Чл. 125.

За наследнике умрлог старатеља почиње двомесечни рок од дана смрти овога; а ако наслеђе примају са пописом, онда од дана кад се изјасне да наслеђе примају.

Чл. 126.

Старатељ се не може ослободити да последњи (закључни) рачун не полаже, осим случаја чл. 99.

Чл. 127.

Спомоћни старатељ ставиће своје примедбе на главни рачун, и дужан је на захтевање дати објашњења о своме спомоћном старатељству, као и о старатељској управи са имањем.

Чл. 128.

Главни рачун старатељ ће предавати пуцили или њеном законом наследнику или заступнику пред старатељским судијом, када ће се и старатељска акта изнети.

Чл. 129.

При примању рачуна, на оно, што су старатељу издане привремене разрешителнице од старатељског судије, моћи ће се само такве приметбе чинити, којима би се доказивало да је старатељ што непажњом својом учинио, за коју је по закону одговоран, или да докази нису истинити; или да су погрешке у рачуну учињене; или да примања нису точно урачуњена.

Чл. 130.

Рачунопримац, по примљеном рачуну издаће квиту и разрешителницу бившем старатељу, ако је старатељство свршено, па и спомоћном старатељу и старатељском судији о томе, како је верно и уредно вршено старатељство и имање предато.

Чл. 131.

Квиту и разрешителницу не може наследник одбијати да не изда због примедби против појединих ствари, него за ове може задржати себи право да особено тражи објашњење и законо задовољење.

Чл. 132.

Ако се квита и разрешителница неће да изда то главни старатељ, помоћни старатељ и старатељски судија имају права да судским путем траже да им се квита и разрешителница изда.

Чл. 133.

Квита и разрешителница не одузима рачуно-примцу право на тражење накнаде из таквих дела или ствари, која у положеном рачуну и у примедбама на то учињеним, нису споменута.

Чл. 134.

Квита и разрешителница моћи ће се само због преваре или због рачунске погрешке оспоравати.

Чл. 135.

Чим је старатељу квита и разрешителница издата, то ће му се дато јемство вратити, и интабулација, ако постоји, скинути. Ако су на квиту примедбе чињене, то ће старатељ моћи да захтева да му се врати јемство до сразмерне количине.

Чл. 136.

Кад старатељ умре, наследници или задругари његови ако су пунолетни, дужни су о томе одмах да извести старатељског судију и започете, одлагања нетрпеће послове, дотле да наставе докле старатељски судија не нареди шта треба. Они ће истог судију да извести и о томе, какве послове они настављају.

ТРЕЋИ ДЕО.

О другим начинима старатељства.

Чл. 137.

Кад се, у случају потребе, пунолетна лица под старатељство стављају, поступаће се и ту по правилима, која су овим законом прописана о старатељству над малолетнима.

Чл. 138.

Пунолетнима, који под старатељство дођу, поставиће се отац или мати или муж и жена једно другом, за старатеље, ако само не стоје закони узроци, са којих би ови за то неспособни били. Овакви старатељи ослобођавају се од давања обезбеђења и полагања годишњих рачуна.

Чл. 139.

Пунолетна лица, која не стоје под очинском влашћу, а проглашена би била да су душевно болесна или иначе немоћна, морају доћи под старатељство.

Чл. 140.

Кад се предузме извиђење, да се ко због душевне болести или немоћи, под старатељство стави, старатељски судија имаће таквима поставити старатеља привремено.

Чл. 141.

И она пунолетна лица, која су глуво-нема и не могу се средством знакова разумети, или,

која су слепа и глува, или слепа и нема, морају такође под старатељством бити, ако не стоје под очинском влашћу.

Чл. 142.

Глувонемима, који се средством знакова могу разумети, а не стоје под очинском влашћу, ако затраже, мора се старатељство поставити.

Чл. 143.

Над онима, који су због душевне болести, или душевне немоћи, под старатељство стављени, дигнуће се такво кад се судско-лекарском истрагом осведочи да су оздравили.

Чл. 144.

И они, који су за распикуће проглашени а не налазе се под очинском влашћу долазе такође под старатељство.

Како се противу кога предузме извиђење да се због расточавања за распикућу огласи, старатељски судија предузеће одмах нужне мере за осигурање имања таквог лица.

Чл. 145.

Проглашени за распикућу ослободиће се од старатељства, кад сродници његови за то мишљење даду (чл. 88.), и старатељски судија увери се да се он заиста поправио.

Чл. 146.

Старатељски судија треба ће свагда да

обзнани преко новина и кад се против распи-
куће старатељство поставља и скида.

Чл. 147.

Оним пунолетним лицима, која не стоје под очинском влашћу и за која се за годину дана ништа не сазна где су и како су; или, која су спречена да се врате, и да са стране имањем својим сама управљају, ако нису себи одредила пуномоћника за управу над имањем, мора се ради тога старатељ поставити; а ако би им годишњи приходи прелазили 5000 гроша чар. онда и спомоћни старатељ.

Чл. 148.

По представљеној нужној потреби може сваки, кога би се ствар тицала, тражити код старатељског судије, да се осуствујућем лицу старатељ постави.

Чл. 149.

При важним узроцима може се осуствујућем и пре године дана старатељ поставити.

Чл. 150.

Ако би спрам лица, које је осуствујући за пуномоћника одредио, наступиле такве прилике, које би пуномоћство поништавале, или би се ово опозвати имало, онда ће се осуствујућем старатељ поставити.

Чл. 151.

Старатељ осуствујућега може за овога при-

вређивати и наслеђа примати, но свагда са пописом имања, које се наслеђује.

Чл. 152.

Старатељство над осуствујућим престаће: кад се осуствујући врати, или кад за управу свога имања пуномоћника одреди, као и кад се докаже да је осуствујући умро или се судски за умрлога, или осуствујућег, или несталог огласи.

Чл. 153.

И стављање и скидање старателства над осуствујућим има се свагда јавно обзнанити.

Чл. 154.

По прописима овога зикона, старатељски ће судија према §. 17. казнителног законика, по званичној дужности, постављати старатеље деци и над имањем оних, који су на робију или заточење осуђени.

ЧЕТВРТА ДЕО.

О управи са имањем.

Чл. 155.

Старатељи имања постављаће се за поједине послове, или за неки одређени круг послова, и за њих у односу на ове послове и дела вредиће по потреби правила о старатељству над малолетнима.

Чл. 156.

Спомоћни старатељ постављаће се само тада, ако је старатељу имања стална управа поверена и приходи истога износе више од 5000 гроша чарш.

Чл. 157.

Ко под старатељством стоји, или ко има да се под исто стави, добиће старатеља имања, ако је његов старатељ законим узроцима спречен да врши своју дужност, нарочито ако би сопствени интереси старатељеви долазили у сукоб са интересима онога, који је под старатељство стављен; или ако би ко други, који је малолетнику, или ономе, који под старатељством стоји, завештао имање своје и својом наредбом искључио одређеног старатеља; или ако се одређени старатељ не може још старатељства да прими.

Овај старатељ стајаће под надзором спомоћног старатеља, који је поред главног старатеља постављен.

Чл. 158.

Малолетном детету, које под очинском влашћу стоји, поставиће се старатељ имања, ако би се интереси детињи са интересима очевим сукобљавали, или ако би отац са имањем таква наређења хтео да учини, за која он по закону сам не би властан био; исто тако

ако би детету имање какво припало, где би отац од управе морао бити искључен као и кад би отац оспоравао детету да је законито.

Чл. 159.

Ко остави какво имање ономе, који стоји или који се има ставити под старатељство, или остави имање малолетнику, који под очинском влашћу стоји, — може да наменује старатеља за то имање, и да овога ослободи да не даје осигурање; но и у овом случају вреди наређење првог одељка чл. 86.

Чл. 160.

Зачето дете добиће старатеља имања на случај, ако мати његова не би била под заштитом мужа, оца или старатеља.

Управу имања може предложити трудна жена, или она лица, чија би се права тим могућним рођењем детета окрњити могла а таква управа може се и по званичној дужности наредити.

Чл. 161.

Ако је насљедник непознат, онда се мора зарад одржања посмртног имања до одређења наследника поставити старатељ имања.

Чл. 162.

Управа имања престаће чим и узрок, због кога је наређена отпадне; управа имања, које би имало припасти утробњем плоду, престаће

нарочито кад се дете роди, или се јасно позна да се порођај не може очекивати.

ПЕТИ ДЕО.

Закључење.

Чл. 163.

Закон овај почеће да важи од 1. Јануара 1873. год. и тада губе закону силу глава IV. законика грађанског, као и сва остала закона наређења која су противна овом закону.

Чл. 164.

Кад овај закон почне важити, првостепени ће судови предати сва пупилска дела, која се код њих у течају налазе, старатељскоме судији, који ће у истима према закону наставити даљу радњу.

Чл. 165.

Сви пупилски новци који се код управе фондова налазе, или се код суда затеку или се прибрати имају по наредбама судским до свршетка 1872. год. издатим, остаће и даље на руковању код управе фондова, или окружних (државних) штедионица.

Препоручујемо нашим министрима : правде, војеном, финансије и унутрашњих дела, да овај закон обнародују и о извршењу се његовом старају; властима пак заповедамо да по њему

поступају а свима и свакоме да му се поковају.

25. Октобра 1872. године
У Крагујевцу.

М. П.

М. М. ОБРЕНОВИЋ.

*Видио и ставио државни печат
чувар државног печата
Министар правде,*

С. Вељковић.

*Председник министарског савета,
Министар војени, Генерал,*
М. П. Блазнавац.

Министар правде,
С. Вељковић.

Министар финансије,
П. Јовановић.

Министар унутрашњих дела,
Марко А. Лазаревић.

4

ПРЕГЛЕД НОВИХ КЊИГА

1. ПРВЕ БРАЗДЕ
Бруно Виејра Амарал
Београд: Сlio, 2017.
2. СЛОВЕНСКА МИТОЛОГИЈА: БОГОВИ, ДЕМОНОЛОГИЈА, МИТСКА МЕСТА,
МАГИЈСКИ РИТУАЛИ
Ненад Гајић
Београд: Лагуна, 2018.
3. СУШТИНА МИЛОСРЂА: РАЗМИШЉАЊА О ШЕКСПИРУ
Питер Брук
Београд: Културни центар Београда: Сlio, 2018.
4. ГЕОПОЛИТИКА ТЕЛЕВИЗИЈСКИХ СЕРИЈА ИЛИ ПОБЕДА СТРАХА
Доминик Мојси
Београд: Сlio, 2016.
5. ЗАШТО НАРОДИ ПРОПАДАЈУ: ПОРЕКЛО МОЋИ, ПРОСПЕРИТЕТА И
СИРОМАШТВА
Дарон Асеомглу и Џејмс Робинсон
Београд: Сlio, 2014.
6. ГЕОПОЛИТИКА ЕМОЦИЈА: КАКО КУЛТУРЕ СТРАХА, ПОНИЖЕЊА И НАДЕ
УТИЧУ НА ОБЛИКОВАЊЕ СВЕТА
Доминик Мојси
Београд: Сlio, 2012.
7. Е-ВИБЛИОТЕКА
Весна Ињац Малбаша
Београд: Сlio, 2016.
8. ИНТЕЛЕКТУАЛНА ОСНОВА ОРГАНИЗОВАЊА ИНФОРМАЦИЈА
Илејн Свенонијус
Београд: Народна библиотека Србије: Сlio, 2007.
9. СЕНКА ОСМОГ ЕОНА
Селимир Радуловић
Београд: Лагуна, 2018.
10. ШЕСТА ФАЗА СНА
Бернар Вербер
Београд: Лагуна, 2017.
11. ШКОЛА ЗА ДЕЛИКАТНЕ ЉУБАВНИКЕ
Светлана Слапшак
Београд: Лагуна, 2018.
12. СОЛУНСКА 28: О НОВЦУ И СТРАСТИМА
Неле Карајлић
Београд: Лагуна, 2018.

13. СРБИЈО, БОГ ТИ ПОМОГО
Бојан Љубеновић
Београд: Лагуна, 2018.
14. СРЖ ЗЛА
Лука д' Андреа
Београд: Лагуна, 2017.
15. СТАКЛЕНО ЗВОНО
Силвија Плат
Београд: Лагуна, 2017.
16. СВЕ ШТО ЧУВАМО
Кери Лонсдејл
Београд: Лагуна, 2017.
17. СВЕТА НОЋ
Тахар бен Желун
Београд: Лагуна, 2018.
18. ТАЛЕНТОВАНИ ГОСПОДИН РИПЛИ
Патриша Хајсмит
Београд: Лагуна, 2018.
19. ТРИК
Емануел Бергман
Београд: Лагуна, 2017.
20. ТРН У ГРУДИМА: ТОМ 1 И 2
Колин Мекалоу
Београд: Лагуна, 2018.
21. У ИМЕ ПОРОДИЦЕ
Сара Дунант
Београд: Лагуна, 2018.
22. У КАСЕЛУ ЛОГИКЕ НЕМА
Енрике Вила Матас
Београд: Лагуна, 2018.
23. УБИТИ АЛЕКСА КРОСА
Џејмс Патерсон
Београд: Лагуна, 2018.
24. УМРЛА БИХ ЗА ТЕБЕ И ДРУГЕ ИЗГУБЉЕНЕ ПРИПОВЕТКЕ
Скот Фиццералд
Београд: Лагуна, 2018.
25. УРНЕБЕСНЕ КОМЕДИЈЕ И ЈЕДНА БОЛНА ПРИЧА
Миодраг Карацић
Београд: Лагуна, 2017.

26. VIA ROMANA
Вук Драшковић
Београд: Лагуна, 2018.
27. ВИКТОРИЈА
Дејзи Гудвин
Београд: Лагуна, 2018.
28. ВОДЕНДУХ
Нејтан Хил
Београд: Лагуна, 2018.
29. ЗАБЛУДА СВЕТОГ СЕБАСТИЈАНА
Владимир Табашевић
Београд: Лагуна, 2018.
30. ЗАТВОРЕНИЦЕ: АЛБУМ ЖЕНСКОГ ОДЕЉЕЊА ПОЖАРЕВАЧКОГ КАЗНЕНОГ
ЗАВОДА (1898)
Милутин А. Поповић
Београд: Лагуна, 2017.
31. ЖЕНЕ ИЗ ЗАМКА
Џесика Шатук
Београд: Лагуна, 2018.
32. ПРЕКО РЕКЕ, НА БИЦИКЛУ
Ана Сесилија Пренс Копушар
Београд: Сlio, 2017.
33. ВЕЋ ДВЕ ХИЉАДЕ ГОДИНА
Михаил Себастијан
Београд: Сlio, 2018.
34. СЕЋАЊЕ НА ЉУБАВ
Јицак Бар Јосеф
Београд: Сlio, 2018.

PREPORUČUJEMO

1. Mirjana Popović Radović: **BEOGRAD KAO AUTOBIOGRAFIJA** / Beograd: Službeni glasnik, 2018.

Preuzeto sa sajta:

<http://www.slglasnik.com/библиотека-уметност-и-култура/колекција-слика-и-реч/београд-као-аутобиографија>

– Priča o gradu koji je upamtio sebe u životu i delu istinskih građana.

Da li naša želja da oblikujemo i sačuvamo grad mora biti direktno vezana sa željom da pripadamo određenom tipu ljudi? Mislim da je odgovor na ovo pitanje više nego očigledan svakom čitaocu. „Čovek je izgradnjom grada rekonstruisao samog sebe...”, kaže Robert Park. Isto važi i za rušenje, kao i za pamćenje – novu građevinu duha. Mirjana Popović Radović je ovom knjigom uspeła da rekonstruiše nepravedno zaboravljenog i malograđanštinom potcenjenog beogradskog čoveka.

U džojsovske odiseje ulicama Beograda, uspomene i ljudi postoje simultano u istoj zajednici, psihografiji grada, umetničkom delu, dobrokomšijskom gradskom životu i etici suživota. Otuda nije nimalo slučajna sintagma Itala Kalvina iz citata na početku prvog poglavlja – „grad duša” (*Nevidljivi gradovi*), u kojoj se semantički objedinjuje vidljivo i nevidljivo, gradovi kao žene, odnosno sentimentali skrivenih individualnosti ili njihov skup, slojevi nasleđa kao slojevi na palimpsestu, narativnost kao prolaznost i priča kao okamenjena stvarnost za onoga ko može da je nađe i onoga ko vidi dalje.

2. Dragan Bosnić: **KRAJ BEOGRADSKE KALDRME** / Beograd: Službeni glasnik, 2018.

Preuzeto sa sajta: <http://www.slglasnik.com/гласник-препоручује/крај-београдске-калдрме>

Priče Dragana Bosnića jesu svojevrsno putovanje u prošlost, koje nagoveštava uzbudljivu avanturu dečaka rođenog i odraslog na beogradskoj kaldrmi šezdesetih godina prošlog veka. Nova generacija koja stasava u to vreme i koja nije pamtila minuli rat, pokušava da kroz život gazi igrajući se i stvarajući novi duh grada. Dragan Bosnić poznaje pravi izraz lepote Beograda onda, ali i sada kada je asfalt uveliko zamenio kaldrmu, jer su, prema rečima Žaka Prevera, najbolji poznavao ci grada „oni koji su mu žrtvovali svoje korake rasipajući ih neštedimice”.

„Fotograf, putopisac, novinar, pre svega skitač po vlasitom duhu i izboru, autor svedoči o skitnji kao najuzbudljivijem obliku putovanja. Od Palilule do Zemuna, od Đerdapa do Kablara, od Trsta do Komize, Bosnić punih pedeset godina govori rečju i foto-aparatom. Njegov stvaralački prostor podseća na kaldrmu bez kraja, čije su kocke isklesane koliko rečju, toliko i fotografijom – onom u koju ne stane hiljadu reči. Nego više. Ili manje, nije važno. Važno je da fotografija bude selektivno oko. I da nas, stopljena s rečju, uči da život posmatramo s lepše strane. Kao što čini ova knjiga”.

Vladimir Roganović

Nagrada za najbolju foto-monografiju Udruženja likovnih umetnika primenjenih umetnosti i dizajnera Srbije (ULUPUDS) na 63. međunarodnom beogradskom sajmu knjiga.

3. Milovan Danojlić: **PISMA BEZ ADRESE** / Beograd: Službeni glasnik, 2015.

Preuzeto sa sajta: <http://www.slglasnik.com/гласник-препоручује/писма-без-адресе>

Кад мало размислим, кроз век сам прошао примењујући стратегију бежања. Било куда изван овог света, живот је увек негде другде. Прво гесло је Бодлерово, друго Рембоово. Тако сам мислио, тако сам дисао пре него што сам и чуо за ове песнике. Из родне куће сам побегао у седамнаестој, из родне земље у четрдесет седмој. Бежао сам из сталних радних односа, из двособних станова, из брака, из политичких поредака и природних кружења. Историјски оквир те целоживотне бежаније јесте умирање руралне цивилизације и расељавање села. Сваке недеље на нашој планети милион људи напусти место рођења и настани се у граду. Село умире, а задах смрти је одвратан. Осетио сам га најпре у завичају, потом се проширио по целој Титославији. Од онога чему нема лека спасавамо се безглавом трком. „Бежимо, јер увек из нечег некуда бежати треба.” Песму која се завршава овим стихом објавио сам у осамнаестој.

Завичај је заветни терет порекла; ако сам, повремено, покушавао да одахнем од тог терета, ако сам запостављао синовске дужности, бомбардовање из 1999. ме је вратило земљи и њеној истини. Агресија, било да је вербална или оружана, поставља питања која траже недвосмислен одговор. Или си са својима, или си прешао на супротну страну. Наш свет, чије мане добро познајем, под санкцијама и бомбама држао се господски. Од онаквог држања је и непријатељ, да је хтео, могао понешто научити.

Милован Данојлић

Милован Данојлић је за прво издање књиге Писма без адресе награђен признањем „Печат времена” за књижевност 2013. године.

Књижевна награда „Григорије Божовић“ за 2018.

4. Sanja Domazet: **BOŽANSTVENI BEZBOŽNICI: Ikone XX veka: 3** / Beograd: Službeni glasnik, 2018.

Preuzeto sa sajta: <http://www.slglasnik.com/гласник-препоручује/божанствени-безбожници-3>

Božanstveni bezbožnici 3 je treći nastavak izuzetne zbirke literarnih portreta najblistavijih umova XX veka, pisanih s novinarskom radoznalošću i širinom, ali i s literarnim darom i misaonom dubinom. To su kratke istraživačke biografije i bibliografije neobičnih odvažnika XX veka. Knjiga sadrži četrdeset reportaža o ličnostima koje su, svaka na svoj način, ostavile neizbrisiv trag u kulturi, umetnosti i nauci. Između ostalih u knjizi se nalaze eseji o Brodskom, Murakamiju, Pjocoli, Al Paćinu, Prustu, Šumanoviću... Eseji o njima mogu se čitati i kao mozaični roman o junacima našeg doba.

5. Žika Bujuklić: **PRAVNIČKI DOMETI PESNIKA LAZE KOSTIĆA** / Beograd: Službeni glasnik, 2018.

Preuzeto sa sajta:

<http://www.slglasnik.com/правна-библиотека/правна-библиотека—посебна-издања/правнички-домети-песника-лазе-костића>

Autor ove studije dokazuje da je Laza Kostić ne samo veliki srpski pesnik, dramski pisac, prevodilac, književni i pozorišni kritičar, novinar, nacionalni tribun, političar, diplomata, filozof i estetičar – već da je značajan doprinos dao i na pravnom polju. Postao je doktor prava sa svega 25 godina, tako što je svoj rad, napisan na latinskom jeziku, uspešno odbranio 1. maja 1866. na Kraljevskom univerzitetu u Pešti.

U ovom radu, po prvi put u našoj naučnoj literaturi, postavlja se pitanje karaktera odbranjenog Kostićevog doktorata. Autor otvara dilemu da li je tekst od šest stranica *Theses e scientiis iuridicis et politicis* zaista doktorat Laze Kostića ili je uz taj sačuvani štampani tekst išao i rad većeg obima, koji se uobičajeno nazivao *Dissertatio*, uz koji su zajedno išle *Theses*. Iz dva dela bili su doktorati i drugih autora koji su to akademsko zvanje stekli ranije na istom fakultetu, poput Jovana Hadžića (1826) i Save Tekelije (1786). Odgovor na ovu dilemu Bujuklić je potražio preko istraživanja u odgovarajućim mađarskim i domaćim arhivama. Na osnovu pronađene originalne doktorske diplome Laze Kostića (sačuvane u arhivi Matice srpske), autor je ustanovio da je zaista postojala odgovarajuća *dissertatio inauguralis*, dok je na osnovu sačuvanih zapisnika sa završnih doktorskih ispita utvrdio da je njen naziv bio: *De legibus serbici Stephani Uros Dushan (O srpskom zakonodavstvu Stefana Uroša Dušana)*. Autor je time došao do veoma značajnog podatka za našu historiografiju, pogotovo pravnu.

U drugom delu monografije, autor se bavi Kostićevim prevodom jednog od najznačajnijih udžbenika rimskog pandektnog prava, slavnog nemačkog romaniste Hajnriha Dernburga (1829–1907). Ovo trotomno remek-delo (*Pandekten*, 1884–87) predstavljalo je temelj novovekovne evropske pravne kulture. Nalog za taj poduhvat Laza Kostić je dobio od Kraljevske hrvatsko-slavonsko-dalmatinske zemaljske vlade u Zagrebu. Prvi tom prevoda *Pandekta* izdat je 1900. u Zagrebu, drugi je ostao u rukopisu, a ne zna se da li je Kostić okončao ovaj posao.

Tekst koji nam je dostupan pokazuje sa koliko inventivnosti je Kostić pokušavao da stvori novu pravnu terminologiju, zasnovanu na narodnom jeziku, preuzimajući tada dominantne ideje istorijskopravne škole i sledeći učenje slavnog Valtazara Bogišića.

Nagrada grada Beograda za 2018. godinu.

6. Miljenko Jergović: **AUTOBUS ZA VAVILON: Knjige, slike i muzika jedne iščezle zemlje** / Beograd: Službeni glasnik, 2018.

Preuzeto sa sajta:

<http://www.slglasnik.com/гласник-препоручује/аутобус-за-вавилон>

Komparativna proučavanja u južnoslovenskom kulturnom prostoru (dakle, posle raspada druge Jugoslavije, tj. SFRJ) postaju neobično važna i u međunarodnim razmerama. Čini nam se da je problem veza (kulturnih, umetničkih, naročito književnih) odgovornije, savesnije, sasvim otvoreno, bez predrasuda, isključivosti, podozrenja, sumnjičavosti – moguće sveobuhvatnije istraživati baš u sredinama u kojima su te veze bile bitne, i te kako životne, dominantne.

Možda je pitanje stvaralačkih veza na relaciji Srbi i Hrvati, i obrnuto, nešto što bi na nepristrasan način razrešilo mnoge dileme koje su već stvar i istorijske i političke prošlosti. Naravno, i sve ostale kulture u dodiru i suprotstavljanjima u bivšoj Jugoslaviji deo su istraživačkog koncepta ove kolekcije.

7. Aleksandar Gatalica: **POSLEDNJI ARGONAUT** / Beograd: Službeni glasnik, 2018.

Preuzeto sa sajta:

<http://www.slglasnik.com/гласник-препоручује/последњи-аргонаут>

– Zaboraviti sve ili se sećati svega – šta je veće prokletstvo?

Glavni junak romana Aleksandra Gatalice najednom zaboravlja čitavu svoju privatnu istoriju. U nadi da će pronaći lek za amneziju, stiže u zavod u kojem ga dovode na prag potpunog sećanja na čitave epohe i sve ljude koje su u njima živeli.

Šta bi se dogodilo ako bi se sećanja svih 7.428.659.237 ljudi, koliko se pretpostavlja da je od žitelja drevnog grada Ur do danas živelo, našla na jednom mestu? Gotovo sedam i po milijardi savršeno originalnih privatnih istorija postale bi beskrajni rezervoar za svakog ko s njima može da se poveže...

Glava protagoniste postaje vrsta radio-stanice za sećanja na sve što se ikad upamtilo – posredstvom glijalnih ćelija...

U našem mozgu postoji devedeset odsto ćelija koje se zovu bele ili glijalne i za koje se do pre samo malo više od pola veka mislilo da ne rade ništa. Najnovija otkrića govore da one međusobno komuniciraju kalcijumskim talasima. Šta jedna drugoj saopštavaju, nauka još ne zna – ali tu počinje novi roman Aleksandra Gatalice *Poslednji argonaut*.

Nagrada za savremenu književnost „Liplje” na 23. međunarodnom sajmu knjiga u Banjaluci.

Nagrada „Stevan Pešić” Gradske biblioteke Novog Sada i Saveta mesne zajednice Kovilj.

Nagrada „Isidora Sekulić” za 2018.

5

ЛИСТА НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА

**ЛИСТА НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА У БИБЛИОТЕЦИ УПРАВЕ
ЗА ПЕРИОД ЈУЛ–АВГУСТ 2019. ГОДИНЕ**

1. МУЗЕЈ НЕВИНОСТИ
Орхан Памук
Београд: Геопоетика издаваштво, 2016.
2. ОДУСТАЈАЊЕ
Јелена Ленголд
Београд: Архипелаг, 2018.
3. МИЛЕНИЈУМ У БЕОГРАДУ
Владимир Пиштало
Зрењанин; Нови Сад: Агора, 2017.
4. КУЋА СЕЋАЊА И ЗАБОРАВА
Филип Давид
Београд: Лагуна, 2015.
5. ИСЛЕДНИК
Драган Великић
Београд: Лагуна, 2016.
6. ЖЕЂ
Ју Несбе
Београд: Лагуна, 2017.
7. АМОР PORTENO
Ивана Кузмановић
Београд: Лагуна, 2016.
8. СМОКВА
Горан Војновић
Београд: Ренде, 2017.
9. ТРИ ПРИЧЕ О САМОУБИЦАМА
Горан Марковић
Београд: Архипелаг, 2015.
10. ШКОЛА ЗА ДЕЛИКАТНЕ ЛЈУБАВНИКЕ
Светлана Слапшак
Београд: Лагуна, 2018.